

Özgür Düşün

Aylık Gençlik Dergisi Yıl:4 Sayı:29 Mayıs 2005

1.5 YTL (1.500.000 TL)

Yaşasın
Bijî
Es Lebe
Long Live
Vivre

1

Mayıs
Gulan
Mai
May
Mai

İşçi sınıfının mücadele günü Mayıs'ın coşku-
suyla merhaba

Mersin'deki Newroz kutlamalarında iki çocuğun
Türk bayrağını yere atmasıyla yükseltilmeye çalışı-
lan milliyetçi-şoven dalgaıyla devrimi-demokrat-
yurt seveci kesimlere yönelik linç girişimi yaratılma-
ya çalışıldığı bir dönemde bizde dergimizin sayfala-
rında bu konuya yer ayırdık.

Bir gün Bir Bayrak Bir Çocuğa Ezdirilirse başlık-
lı yazımızda bu konuyu incelemeye çalıştık. Ayrıca
Sokağın Sesi köşemizde de halkın bu konuyla ilgili
görüşlerini aldık.

Sosyolojik Düşün köşemizde de bayrak provokas-
yonu ile yükseltilmeye çalışılan ırkçılık konusuna
yer verdik. Eğitim Enstitüleri'n deki faşist kadrolaş-
mayı inceleyen yazımız ve liseli gençliğe yönelik Na-
sıl Bir Liseli yazısı da dergimizde yer aldılar.

Temel Demirel'in Paul Sweezy'yi anlattığı yazısı-
nın yanı sıra Aydınlık Sorgular köşemizi ilgiyle oku-
yacağımızı düşünüyoruz.

1 Mayıs'ı karşılamaya hazırladığımız şu günler-
de Avrupa Birliği aldatmacasına, emperyalist işgal-
lere, işsizliğe, özelleştirme saldırılarına karşı, halka
ait iktidar talebini, halk gençliği olarak gür bir ses-
le haykarmak için 1 Mayıs'ta alanlarda buluşmak
dileğiyle...

Geçtiğimiz sayıda teknik bir sorun nedeniyle
yanlış yayınlanan İş Bankası hesap numaramızı
düzeltiyor okur-yazarlarımızdan özür diliyoruz.

Kimin Güvenliği Alınıyor?	1
Demokratik Gençlik Hareketi'nden:	
-Nasıl Yapmalı?	3
Bir Gün Bir Bayrak...	6
Seninle Yürüsün Hıyat	11
Felsefegle Düşünmek (Kuruntu)	14
Paul M. Sweezy Hakkında/Temel Demirel	16
Nasıl Bir Liseli?	20
... Faşist Kadrolaşma	22
Aydınlık Sorgular	25
Sokağın Sesi /Milliyetçilik	33
Sosyolojik Düşün/Derin Faşizm	37
Kitaplık/Çığırından Çıkmuş Bir Dünya	42
Şiirlik/Ibrahim A. Meriçoğlu	44
Anma	48

ABONE OLALIM - ABONE BULALIM OKUVALIM - OKUTALIM

Yurtiçi Abonelik
6 Aylık: 10.000.000 TL
12 Aylık: 20.000.000 TL

Yurtdışı Abonelik
6 Aylık: 60 Euro
12 Aylık: 80 Euro

Özgür Düşün

e-posta:ozgurduşun kolektifi@hotmail.com

KARDELEN BASIM-YAYIN REKLAM
GÖSTERİ ORGANİZASYON LTD. ŞTİ.

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: Erdal GÜLER

Yönetim Yeri: Millet Cad. Neobahar Mah.Fındıkzade Sarayı

Apt. No: 57 Kat: 5 Daire: 11 FINDIKZADE/İST

Tel: (0212) 586 18 06 Faks: (0212) 584 18 05

Kocaeli İrtibat Bürosu: Boladige İş Hanı

B-Block Kat: 6 No: 15 KOCAELİ

Dağıtım: Kardelel Yayınları Bankası: Kayhan

BÜROLAR

ADANA : Karahöyük Mah. Melekçimeniz Çarşısı 10 Sok. No:21 Tel-Fax: (0322) 352 67 20

ANKARA : Tuna Cad. Çarşamba İş Hanı No: 11 Kat:3 Daire: 61 Katlıy Cep: 0312 430 82 66

İZMİR : 853. Sok. Bilen İşhanı No: 27 Kat 6/610 KonağıZmir Tel-Fax: (0232) 645 86 22

KARTAL : Atatürk Bulvarı Gerek sok. Ali Kavutçu Apt. No:21/3 Tel-Fax: (0216) 389 65 63

MERSİN : Zeytinbahçe Cad. Güneş İş Merkezi No:7 Daire: 39 Tel-Fax: (0326) 237 32 79

ELAZIĞ : İcadıye Mah. Hürriyet Cad. Polat İşhanı No:45 Kat:3 Tel: (0426) 212 36 62

KONYA : Gazi Alempazarı Mah. Tahiroğlu Sok. No:3/203 Tel/Faks: (0332) 351 59 55

ATINA : Mercedes 5 Elzerhina 10681Atina/Yunanistan Tel-Fax: (0030) 21 081 45 38

YD TEMSİLCİLİĞİ: Kaiser Wilhelm Str. 275 67169 Duisburg/DEUTSCHLAND

Tel/Fax : (00 49) 175 642 00 27

Özgür Düşün Hesap Numaraları: Mehmet Barak Şahin

Yapı Kredi İST. Fındıkzade Şb. No: 0276419-9 / İş Bankası İST. Fındıkzade Şb. No: 10680811340

Posta Çeki Hesabı: 934947

Kimin güvenliği alınıyor?

Uzunca bir süredir medyada, gazeteci ve televizyoncu birçok kişinin belge, arşiv vb. kaynak düellosuyla gerçekleştirdiği Ermeni soykırımı tartışması, kendi içerisinde tam bir kaosa dönüştü. İş artık ölen insanların sayısını üzerinden bir pazarlığa da dönüştü ki, bu, meselelerin ölen insan olduğu gerçeğinin atılarak "onlarda da bizi öldürdü" savunusuna dönüşmesine sebep oldu.

Basında sayfaları dolduran ceset fotoğraflarıyla birşeylerin ispatlanmaya çalışılması, cesetlere bakıp milliyet tespit edebilme yeteneğiyle tanışmamıza da vesile oldu.

Sırf bu tartışma sürüp giderken bile hakim sınıf sözcülerinin takındığı üslup kendilerini ele veriyordu. Tahammülsüzlük ve farklı olanı sindirme çabası en çıplak haliyle ortadadır ve asıl tartışılması gereken 90 yıl öncesi değil tam da bu gündür.

Daha dün bayrak bahanesiyle

estirilen şovenist rüzgar ve girişilen sindirme hareketi, kendi gibi olmayanlara biçilen 'sözde vatandaş' nitelemesi ve 'Türksen öğün değilsen itaat et' kafatasçılığı unutulmuş, arşiv peşinde koşanlara ve dedektifçilik yapanlara taraf olacak değiliz.

Düzenin Türk olmayan uluslara ve azınlık milliyetlere yaklaşımı gayet açıktır: İnkâr ve imha. Bu şartlarda biz halkları birbirine yaklaştıran sebepler çoğalıyor ve bir yanımızı Kürt yaparken, diğer yanımızı da Ermeni yapıyor.

Kimin güvenliği alınıyor?

Devletin güvenlik harcamalarının halka zorunluluk olarak gösterilmesi, oluşabilecek tepkinin en aza indirilmesi için olmazsa olmazdır. Bu anlamıyla ülkemizin sürekli bir tehdit altında olduğu varsamamış yaratılarak girişilen askeri harcamalar meşru gösterilmeye çalışılıyor. Devletin eğitim ve sağlık gibi alanlardan elini yavaş yavaş çektiği ve bu alanları ti-

carileştirdiği süreç, elde edilen birikimin nereye aktarıldığını gösteriyor.

Son günlerde gündeme gelen askeri ve güvenlik harcamalarına bakacak olursak:

Birincisi: 1,5 katrilyon liralık, 117 F-16 uçağının modernizasyonu için ABD ile imzalanan anlaşma. Eric EDELMAN'la milli savunma bakanı Vecdi GÖNÜL'ün görüşmesiyle imzalanan anlaşmaya göre F-16'lar ABD'deki kadar modern bir seviyeye ulaşacak.

ABD'nin, bölgede Türkiye'ye biçtiği ikinci İsrail rolü düşünüldüğünde Türkiye'deki F-16'ların modernizasyonuna duyduğu ilgi daha iyi anlaşılıyor.

İkincisi: İsraille imzalanması düşünülen casus uçak projesi, 50 yeni helikopter için açılan ihale ve bu işler için ayrılan devasal bütçeler.

Üçüncüsü: Bir taraftan iş güvencesiz üniversite eğitimi görüp diplomalı işsizler kervanına katılan onbin öğrenciye polis olma

kameraların sayısının artması ve sağolsunlar en çok emekçileri düşünüyor olacaklar ki kameralara emekçi semtlerinde daha çok rastlıyoruz.

Tüm bu saydıklarımızın üzerine hiçbir yorum yapmadan, sık sık yaşadığımız, yaşamak zorunda bırakıldığımız ve

letin sıra işçilerin güvenliğine gelince ikiyüzlüce imkansızlıklardan ve kaynak yetersizliğinden bahsetmesi, devletin kime ait ve kime karşı bir iktidar aracı olduğunu gösteriyor.

Olay bölgesinde Jeoloji Mühendisleri Odası'nın yaptığı araştırma sonucunda gerekli metan gazı ölçümleri ve buna bağlı olarak yeterli havalandırmanın yapılmadığı tespit edildi.

İşçilerin, gerekli koruyucu maddelerin verilmediğini ve eksiklikleri dile getirmesinin işten atılma tehdidiyle karşılandığı ve ölen işçilerin yakınlarına bir miktar para verilerek hiçbir alacaklarının olmadığına dair belge imzalatılmaya çalışılması iktidarın niteliğini açıklamaya yetiyor.

Diğer taraftan işçi tabutlarının Türk bayrağına sarılması da devletin alçakça oynadığı ve kitleleri uyuttuğu bir senaryodan öteye gidemiyor. İş güvenliği ve işçi sağlığı konularında yapılacak harcamaları sürekli bir yük olarak gören iktidar, tabutlara saracağı bayrak masrafının daha az olacağını düşünüyor olacak ki hep bu yolu tercih ediyor.

Yeni bir dünya düşünün istemini ve halktan yana bir iktidar mücadelesinin sözünü yinelemek için 1 Mayıs'ta alanlardayız. Bu düşünümüz gerçekliğe dönüşmedikçe tabutlarımız devletin aymazlığı ve ikiyüzlülüğüyle gömülmeye devam edecek... □

Maden işçilerinin çalışma koşulları için hiçbir bütçe ayrılmazken, 1,5 katrilyon F16 lar için heba ediliyor.

imkanı tanıyan proje ve bu proje için düşünülen 6 aylık eğitimin yapılacağı Polis Meslek Eğitim Merkezleri'nin açılması için kabul edilen yasa teklifi.

Dördüncüsü: Sokak başlarına yerleştirilen ve 24 saat gözetleyen

geçtiğimiz günlerde tekrarlanan bir olayı hatırlayalım: Kütahya Gediz'deki maden ocağında meydana gelen grizu patlaması ve 18 işçinin yaşamını yitirmesi.

Güvenliğine çok düşkün dev-

???????? NASIL YAPMALI

Demokratik Gençlik Hareketi

Demokratik Gençlik Hareketi program ve tüzüğüyle Mart'tan itibaren kendini tanıtmaya kampanyasına başladı. Bu program halk gençliğinin "Ne Yapmalı?" sorusuna cevap olma umudunu taşıyor. Çünkü gelinen süreçte tıkanmış bir gençlik mücadelesi önümüzde durmaktadır. Bu tıkanmışlığı aşacak olan, program üzerinde ilerleyecek ve programla yoluna aydın-

latacak halk gençliğinin kendisidir. DGH programı halk gençliğini öznelendirerek ülkemizdeki anti emperyalist, anti faşist ve anti feodal mücadeleyi yeni demokrasi mücadelesine bağlayacaktır. Aynı zamanda programımız bir dogmalar bütünü değil, aksine kitleler içerisinde gündemleştiği, tartışıldığı oranda herçifne varma iddiasına daha fazla sahip olacak bir değiş-türme, dönüştürme silahıdır.

Fakat program tek başına yeterli bir silah değildir. Bu programın maddelerini açmak ve bunu halk gençliğine kavratmak bir zorunluluk olarak DGH aktivistlerinin önünde durmaktadır. "Nasil Yapmalı?" sorusuna cevap vermek de DGH'nin kendini kitlelere anlatmak zorunda olduğu temel sorulardan birisidir. Demokratik Gençlik Hareketi'nin ideolojisi yanında mücadeleye ve yaşama bakışını DGH çevresi ve Özgür Düşün okurlarına anlatması "Nasil Yapmalı?" sorusunun cevabı niteliğindedir.

Dünyada gençliğin çoğu emperyalistlerin yarattığı yanılsamalı dünyada (gerçeklerin gösterilmediği bir ortamda) bilinçleri dumura uğratılmış bir şekilde yaşamaktadır. Kendisini özne yapamayan gençlik, sürekli nesnelleşmekte ve bu nesnelleşmenin sonucunda bireyselleşmektedir. Zaten herkesin öznelleştiği yani bireysel ve toplumsal sorunlara bizzat müdahale ettiği bir toplumda ne demokratik kitle örgütlerine ne de siyasal örgütlenmelere ihtiyaç duyulmaz. Dolayısıyla DGH ülkemiz somut koşullarında nesnelendirilmeye çalışılan gençliğin kendini ve çevresini öznelendirmesinin bir sonucu olarak da kendini ifade eder. DGH öznelendirmenin gençliğin politik, estetik, bilimsel, felsefi ve ekonomik kalkışmasıyla gerçekleşeceğini söyler. Bu bütünsel kalkış-

mayla özneleşen gençlik özellikle ABD ve AB emperyalizminin empoze etmeye çalıştığı insanı insana yabancılaştıran yoz değerleri reddeder ve onların yerine insanlığın on binlerce yıldır sürdürdüğü mücadeleyi kendine referans alarak yeni değerler yaratır.

DGH aktivisti ülkemizdeki halk gençliğini özneleştirerek sorunların özünü bulacak ve ona müdahale edecektir. Fakat burada temel sorun yıllardır sırtımızda bir kambur gibi duran, devrimci pratiğimizin yanında nasıl bir devrimci duruş sergileyeceğimizdir. Bu devrimci gençliğin çok da üzerinde düşünmediği bir sorundur. Yani ilerici insanların mücadele hatları olsa da, bu mücadelede aktivistlerin tek tek yaşama, halka ve birbirlerine karşı nasıl bir duruş sergilemeleri gerektiği, genelde uzlaşmamış ya da yanlış ortak noktalarda uzlaşmış bir konudur. Genelme yapacak olursak şöyle bir devrimci tipiyle karşılaşıyoruz. Halkın iyi ve kötü hemen hemen tüm değerlerini taşımaya çalışan ve yeni yaratılacak değerlere karşı olabildiğince dogmatik bir birey. Tabii bu geçmişteki duruşun reddi değildir fakat 1960'lardan 2005'lere ciddi bir özleştiriyi yapmayı da gerektirmektedir. Çünkü geçmişte pek çok konuda tutuculuğa varan bir yaklaşıma sahip olan akımlar bu durumu iyi tahlil edemediklerinden diğer bir uca savrulmuşlardır. Aşağıda, bazı durumlarda DGH aktivistinin tutumlarının ve genel davranışlarının ne olması gerektiğini açıklamaya çalışacağız. Tabii burada bahsedilenler ulaşılmış ge-

reken hedefler olsa da DGH tek tip robotlar yaratmak istemektedir. Farklı eğilimleri ve özellikleri olacak olan DGH aktivistlerinin "Ne Yapmalı ve Nasıl Yapmalı?" sorularına dair pratikleri ortaktır. Yani pratiklerinin feneri ve bu pratik içersindeki tarzları aynıdır.

"Yeni insan olmak" bir durumu değil, bir süreci ifade eder. Bunun yolu ise kültürel-bilimsel gelişim, ideolojik-politik eğitim ve yaşam-sınıf mücadelesi pratiğine daha çok katılmaktır. Programla daha da güçlenen Demokratik Gençlik Hareketi tek tek aktivistlerinin kendilerini yeniden kurgulama süreçleriyle gücünü pekiştirecek ve halk gençliğinin umudu olma iddiasını kuvvetlendirecektir. DGH aktivistleri için güne ve saate sarılmanın vakti gelmiştir.

Arkadaşlık İlişkileri

DGH aktivistinin arkadaşlık ilişkilerinde hedeflediği şey yoldaşlık ilişkisi olmalıdır. DGH, arkadaşlık ilişkilerini önemser ve yadsımaz. Ancak bununla birlikte arkadaşlık ilişkilerini bir üst aşama olan yoldaşlık ilişkisine çevirmek için çaba sarf eder. Çünkü egemenlerin rüzgarına karşı, ancak yoldaşımızla tekrar tekrar üreterek karşı koyabiliriz. En yakı-

nındaki arkadaşlarını dahi mücadeleye katma konusunda çaba sarf etmeyen aktivist geniş kitle çalışmasında kitleleri nasıl seferber edebilir. Dolayısıyla aktivistin, arkadaşlık dahil insan ilişkilerinde başlıca hedeflediği şey yoldaşlık olmalıdır.

Somut Koşulların

Somut Tahlihi

Aktivist, bulunduğu, çalışma yaptığı alanlarda o alanın özgül koşullarına göre hareket eder. Fakat burada, alanın özgün koşullarına göre hareket bazen konformist anlayışlara da meydan vermektedir. Buradaki yanlış anlaşılmalı düzeltilerek: Aktivist koşulların durumunu göz önüne alırken bunların ilelebet süreceği kabulüyle hareket etmemelidir. Aceleciliğe, maceracı bir hatta sürüklenmeden programından taviz vermeden, ondan güç alarak koşulları değiştirmeye cüret etmeli ve sürekli hareket alanını genişletmelidir.

Sürekli İçer Dönük Düşünme ve Buna Bağlı Hareket

Etmeyi Reddetme

Burada içer dönük düşünme yöntemi kurumların, özneleştirmek istedikleri insanların sorunlarına yabancılaşıp sürekli birbirlerini ve kendilerini ilgilendiren içsel sorunlara eğilmeleridir. Bu sayede kazanılacak bir çok insan ve mevzi -içer dönük düşünceyi sürekli hale getirmekten-kaybedilir. DGH'nin kendi içindeki ve diğer kurumlarla olan çelişkileri ilerlemenin gücü olarak görür ve sorunlarını tartışır fakat bunun kitle

çalışmasını engelleyecek veya kitlelere yabancılaşmasını sağlayacak bir şekilde ilerlemesine izin vermez-vermemelidir.

Bulunduğu Alanlarda Kurumsallaşmayı Hedefleme

DGH bulunduğu çalışma alanlarında önüne temel hedeflerden biri olarak kurumsallaşmayı koyar. Bununla birlikte kurumsallaşma çabalarına paralel olarak Demokratik Kitle Örgütleri'nde de faaliyet yürütülmelidir. DGH'nin DKÖ, kol ve kılıplardaki çalışma tarzı bu alanları kendi tekelinde gören anlayıştan uzak olmalıdır. Kendi kurumunda ve faaliyet yürüttüğü bu alanlarda farklı ses ve renklere açık olmalıdır. Ancak yanlış anlayışlara karşı programından aldığı güçle ideolojik mücadelesini kesintisiz sürdürmelidir.

Disiplin, Ölçülük ve İnsani Birikimi Edinme Çabası

DGH aktivisti, çalışmalarını belli bir disiplin ve düzen içerisinde yapmalıdır. Karşısına aldığı kurumların ne kadar sistemli ve düzenli hareket ettiği düşünülürse hem onların manevralarını boşa çıkarmada hem de kitlelere güven vermede disiplinli ve sistemli çalışma şarttır. Bir hafta yoğun olarak yapılan çalışma diğer hafta aynı ivmede yapılması gerekirken hiç yapılmıyorsa veya gerektiğinden az yapılıyorsa bu çalışmada ciddi bir disiplinsizlik ve sistemsizlik var demektir. Ölçülülük ise tek tek DGH bireylerinin yaşamda ve kurumsal çalışmalarda aşırılıklardan uzak durmaları gerektiğidir. Bugün bir çok başarılı olmuş devrimci önder ve kadroya baktığımızda onların temel özelliklerinden biri olarak aşırıya kaçma özelliğini görürüz, çünkü toplumun ilerisinde durup ona yön

vermek isteyen birey uçlarda yaşayarak toplumu arkasına alamaz. DGH aktivisti insanlığın siyasi, bilimsel, estetik ve felsefi birikimini özümsemek için çaba sarfeder, ve bu birikimi pratiğine yedirerek sıradanlaşmış, kendini tekrarlayan ve hiç bir getirisi olmayan mücadele biçimlerini reddeder.

Çalışma Yaptığı Alanı Bütünsel Olarak Görme

DGH aktivisti çalışma yaptığı alanı parçalı görmez. Faaliyetinin bütünü parçası olduğunu bilerek hareket eder. Üniversite öğrencisinin kendini alanıyla sınırlamayıp, işçi gençlik ve köylü gençlikle temas kurmanın yollarını araması gerekir. İşçi ve köylü gençlik de bulunduğu alanda üniversiteli gençlikle temas kurmalıdır. Her DGH aktivisti halk gençliğinin tüm sınıf ve katmanlarına ulaşma sorumluluğu olduğunu unutmamalıdır.

Emekçilerle Kaynaşma

Mao Zedung şöyle diyor: "*Bir gencin devrimci olup olmadığını tayin etmek için ölçüt nedir? Bunu nasıl farkedebiliriz? Bunun için tek ölçüt vardır, bu onun geniş işçi ve köylü yığınları ile kaynaşmayı isteyip istememesi ve bunu uygulayıp uygulamamasıdır. İşçi ve köylü ile kaynaşmayı isteyen ve bunu uygulayan devrimcidir, aksi takdirde, devrimi değildir veya karşı devrimcidir. O, bugün işçi ve köylü yığınlarıyla kaynaşırsa, o, bugün devrimcidir; ama, yarı kaynaşmazsa veya tam tersine halkı ezerse, o zaman devrimci olmayacak veya karşı devrimci olacaktır.*" Yani gençlik kendini ve içinde bulunduğu alanı yaratan emekçi halka karşı sorumluluk bilinciyle hareket etmeli ve onların içine girmelidir. Aktivist yuka-

nda saydığımız bir çok özelliği halkın kendi pratiği sayesinde oluşturduğunu görecektir.

Alçakgönüllü Olma

Yukarıda saydığımız özellikleri edinmek, ister istemez aktivisti diğer insanlardan ayırır ve özel bir konuma getirir. Fakat aktivist bu konumu yüzünden kendini diğer insanlardan üstün görme hastalığına kapılıp onları küçümserse aktivistin değişiminin biçimsel bir değişim olduğu ortaya çıkar. DGH aktivisti daima alçakgönüllü olmalı ve kibirlilik hastalığından uzak durmalıdır.

Tarihsel Bilince Sahip Olma

Dün, bugün, yarın ilişkisini kavrayan aktivist, diğer kurumlarla ve kitleyle ilişkilerinde yaratıcı ve cepheyi geniş tutan çalışmaları öne çıkarır. Çünkü tarihsel bilince, mücadele hattı geçmiş gelecek köprüsü kurularak örülür. Geçmişteki hatalardan arındırılmış ve geçmişteki doğrularla beslenen DGH aktivisti tekrara düşmez, yeni mücadele biçimlerini yadsınmaz.

Yukarıda saydığımız özellikler DGH aktivistinin yakalaması gereken ideal özelliklerdir. Bu hemen gerçekleşmeyecektir. Fakat dediğimiz gibi "Yeni insan olmak" bir durumu değil, bir süreci ifade eder. Bunun yolu ise kültürel-bilimsel gelişim, ideolojik-politik eğitim ve yaşam-sınıf mücadelesi pratiğine daha çok katılmaktır. Programla daha da güçlenen Demokratik Gençlik Hareketi tek tek aktivistlerinin kendilerini yeniden kurgulama süreçleriyle gücünü pekiştirecek ve halk gençliğinin umudu olma iddiasını kuvvetlendirecektir. DGH aktivistleri için güne ve saate sarılmamanın vakti gelmiştir. □

BİR GÜN BİR BAYRAK BİR ÇOCUĞA EZDİRİLİRSE!

2001 ekonomik bunalımının etkilerini hâlâ derinden hissedilen Türkiye, yapay gündemlerle yönlendirilmeye devam ediyor. AB Uyum Yasaları'nın çıkartılıp, ardından 17 Aralık 2004'te 2005 ekimine görüşme tarihi alınması; özellikle statükocu, devletçi, cumhuriyetçi, ulusalcı, ırkçı, faşist ve liberalleşmemiş İslami çevrelerde önemli bir direncin ortaya çıkmasına yol açtı. CHP, İP, MHP, SP, BBP, DSP gibi ırkçı ve ulusalcı partiler AKP'nin muhalefete pek olanak tanımayan politikalarına Kıbrıs kozuyla karşı çıkmaya çalıştılar. AB'ye tam üyelik için müzakere tarihi alınmasını Kıbrıs adasının geleceği üzerinde oyun oynandığı söylemiyle eleştiren ulusalcı ve faşist çevreler yine ırkçı, düşmanca bir tavırla adada ayrımcılığa yol açan duyguları canlandırıp bundan nemalanma yolunu seçtiler. AB'den tarihin Güney

Kıbrıs Cumhuriyeti'ni tanımak taahhüdüyle alındığını savunan çevreler, (kimileri aslında AB taraftarı gibi görünüyor olsa da) milliyetçi-ırkçı bir direnç göstererek, kendi söylemlerini yalanlar bir konuma geldiler.

AKP'nin, burjuva muhalif siyasetçilere boş alan bırakmadığı bir dönemde, söz konusu siyasal çevrelerin, Tayyip Erdoğan'ı "vatan haini" ilan edecek düzeye yaklaşmaları, kendi konumları açısından son derece önemliydi. AB'ye üyelik yolunda birçok yasal dönüşüme onayak olan iktidar her ne kadar bu yasaları direktiflerle çıkarmış olsa da özellikle sermaye çevreleri, kimi büyük İslami cemaatler, Kürt hareketi ve bu kutmanların dışında kalan topyekün ABD ve Avrupa hayranları, birçok siyasi parti bu yasal dönüşümlerden memnun kaldı. Ülke topraklarının uluslararası sermayeye daha fazla açılmasını yasal düzlemde meşru kılan sayısız yasanın yanın-

da, insan hakları ve kültürel serbestlikler biçimsel bir zeminde daha fazla öne çıkarıldı. Özellikle anadilde yayın ve öğrenim hakkının yasalarla sağlanması, devletçi, muhafazakar, ırkçı, faşist çevrelerde büyük tepkilere yol açtı. Ekonomik bunalımın olumsuz etkilerini savuşturmada henüz bir arpa boyu yol gidilmişken, bir de son 20 yılda yaratılmaya çalışılan Kürt düşmanlığıyla muhalefet kendisine siyaset alanı açmaya çalıştı.

2002 seçimlerinde Genç Parti'nin ve AKP'nin başarılarıyla hezimete uğrayan MHP, DYP gibi çevreler, Genç Parti'nin etkisizleşmesiyle tekrar meclise girme hesapları yapmaya koyuldular ve erken seçim gündemi oluşturmak için fırsat kolladılar. Bunun için, kimi zaman Irak'taki "Kürt-Türkmen çatışması" bahane edildi, kimi zaman bağımsız bir Kürdistan'ın kurulacak olmasının nelere yol açacağı üzerinden propaganda ve anti-propagandalar yapıldı, kimi zaman da Kuzey Kürtlerine tehditler savruldu. Ancak tüm bunlar AKP'nin sarsılmasına ve burjuva muhalefetinin ivme kazanmasına olanak sağlamadı. Bunun aksine AKP'ye verilen destek büyüyerek devam etti. Hükümetin iki buçuk yıla yaklaşan iktidarı döneminde neredeyse bütün medya tekelleri, iş çevreleri, İslami cemaatler AKP saflarına katılıp bir "tek parti dönemi"nin başlamasına zemin hazırladı. Tüm bunlar yaşanırken, Batı karşıtlığı olarak anılan "yapay bir" ABD ve AB karşıtlığı da bu tutucu kesimlerde diri tutuldu. Zaten çocuklarımız daha ilkökul birinci sınıftan itibaren "Türk'ün, Türk'ten başka dostu yoktur." önermesiyle yetiştirilmiyor muydu. İrkçi eğitim anlayışı, 1940'lı yıllardan beri hep ayakta tutulurken 12 Eylül 1980'e ve Kürt hareketinin güçlenerek

ortaya çıkmasına kadar, Sovyetler Birliği ve sosyalistlere karşı kullanılmıştı. Solun dünyada ve Türkiye'de aldığı büyük yenilgiler, dünyada rotanın Ortadoğu'ya ve Müslümanlara çevrilmesine yol açtı, Türkiye'de ise önce Kürt, sonra Avrupa ve ABD karşıtlığına dönüştürüldü.

Milliyetçilik tutmaz

Güntümüz açısından bakıldığında aslında Avrupa'daki uluslaşma hareketlerinden bir hayli geç haberdar olunan bir coğrafyada halen milliyetçiliğin bu kadar revaçta olması ancak sistemli bir politikanın sürekliliğiyle ve yapay gündemlerin başarıyla oluşturulmasıyla açıklanabilir. Tarihinde ilk kez 1804'te Sırpların bağımsızlık mücadelesi ile uluslaşmayla tanışan bir ülkenin ardılı olan Türkiye'de, "birçok farklı etnik ve kültürel kökenden gelen insanların yüz yıllardır aynı topraklarda yan yana yaşıyor olması" da ırkçı dalganın aslında yapay olduğunun göstergelerinden biri olarak alınabilir. Geç uluslaşan ve 1923'te ulus devletin inşasını başarı gözüken bir ülkede, etnik çatışmanın körüklenmesi ancak emek-sermaye çatışmasının maskelenmesi ve örtülmesi biçiminde yorumlandı. Ezen ulus milliyetçiliği, ezilen ulus milliyetçiliği gibi kavramsallaştırmalara bu yazıda değinilmeyecektir.)

Az gelişmiş ülkelerdeki etnik ve kültürel çatışmalar, ezilenlerin sınıf perspektifli düşünceyle bir araya gelip sınıf düşmanlarına karşı mücadele etmesini engellemek için yüz yılı aşkındır kullanılmıştır. Özellikle Latin Amerika'da, II. Paylaşım Savaşı sonrası Kuzey Afrika, Asya ve Ortadoğu'da da aynı yaklaşım sürdürülmüştür. Anti-emperyalist mücade-

leleri kırmada yine ayrıştırma yöntemi sıkça kullanılmış, işbirlikçi katmanlar yararlanarak içte de çatışmaların ortaya çıkması sağlanmıştır. Emek sömürsü ve çatışmanın özü bu mücadelelerle gizlenmiştir.

Modern burjuva devletinin iktisadi iç birikiminin inşasında ve Fransız Devrimi sonrası ete kemiğe bürünen ulus devletler, emperyalizm döneminde kimi değişikliklere uğrayıp dünya ekonomik entegrasyonunda önemli roller oynamıştır. Bugün açısından bakıldığında son 15 yılın en çok tartışılan konularından biri ulus devletlerin mitalarını tamamlayıp tamamlamadıkları olmuştur. Batı'da özellikle 1970'lerle birlikte sermayenin merkezileşme eğilimleriyle, uluslararası sermaye dünyadaki egemenliğini kabul ettirmeye başlamıştır. Bunun ardından ulus devletlerin eski önemlerini yitirdiği ve artık küreselleşmenin hüküm sürmeye başladığı görüşü yayılmıştır. Böyle bir dönemde AB'nin kapısındaki bir ülkede ulusal çelişkilerin yaygınlaşması ve etnik boğazlaşmanın özendirilmesi ayrı bir konjunkturda düşünülmesi gereken bir konu oluyor. Aslen kapitalizmle ve ulusal ekonomiyle çok geç tanıştığı, aynı zamanda çok çeşitli etnik, kültürel katmanlardan oluştuğu için milliyetçiliğin pek hortlamadığı ve tarihsel-siyasal olarak çok ciddi bir temel bulamadığı (İrkçılık ve faşizm 1920'lerle birlikte İtalya, Almanya, Japonya, İspanya gibi ülkelerde çok büyük kitle desteklerine ulaşmış ve faşist partiler teker teker iktidarlara taşınmıştır.) bir ülke olan Türkiye'de, son yıllarda faşist partilerin yanında eski solcu ya da cumhuriyetçi, hatta İslamcı çevrelerin bir direnç göstererek daha da sağa kayıp faşizan çizgiye yaklaşmaları ilginç bir araştırma

konusudur. Ancak bu konu yazımızın sınırlarını aşacağından, başka bir metne başlık yapılmak üzere parantezin dışında bırakılacaktır. Bunun yanında Türkiye'de son yirmi yılda ırkçı eğilimlerin taban bulmasında, Kürt hareketinin yükselişine duyulan tepki, Avrupa'nın Türkiye'yi neredeyse hiç ciddiye almayarak sürekli dışlaması, gelir eşitsizlikleri, merkez-kapitalist emperyalist ülkelere duyulan örgütsüz ya da yanlış safta örgütlenen

teпки, (Hatırlanacak olursa, bugün ABD'ye karşı olduklarını söyleyen İslamcı ya da faşist çevreler, özellikle SSCB'nin çözülmesine kadarki dönemde sürekli olarak ABD'nin yanında yer almış

ve taşeronluk görevi yapmaktan da geri durmamıştır.) ırkçı eğitim anlayışının 1970'ler devrimci hareketine karşı kullanılmasıyla yaratılan "yapay bir" Türklük bilinci faşist eğilimlerin beslenmesine zemin hazırlamıştır. Bunların sonucunda ise sağ ırkçı, ulusalcı söylemleriyle öne çıkan DSP, ANAP ve MHP 1999'da iktidara taşınmış, ancak koalisyon 3 yılda darmadağın olmuştur. Bu dağılma DSP ve ANAP'ı adeta yok edenken, gençlik tabanı bulunan, devletin birçok kademesinde kadrolaşmış, çeteleşme ile büyük iktisa-

di-toplumsal suç örgütleri oluşturmuş faşist kanat ise ayakta kalmayı başarmıştır. Özellikle AB uyum yasalarının çıkarıldığı dönemde emekçilerin kazanılmış haklarının bir bir ellerinden alınması, köylülüğün tasfiye edilmesi kararlarına imza atan MHP, AKP'ye kalan yasal dönüşümlerde anadilde yayın yapma ve öğrenim haklarının yasalasmasıyla ise AB karşıtı bir tutum takınmıştır. Aslen geri, ilkel duyguların okşanmasıyla hayatta

kalan MHP, kendi varlık nedenleriyle çelişmemek uğruna sürekli olarak pusuda bekler duruma geçmiştir. CHP, İP gibi siyasal misyonlarını tamamlamış eski dönem politik oluşumları ise AKP'ye muhalefet etmenin yolunu ilkel duyguları "milliyetçilik" değil de "ulusalcılık" söylemiyle dillendirmeye başlamıştır. Biri Arapça, diğeri Türkçe olan eş anlamlı bu sözcüklere yeni anlamlar yüklemeye çalışan statükocu, orducu, anti-demokratik CHP ve İP bu kadarla da kalmayıp MHP'nin tabanına yönelmiştir. Siyaset sahne-

sinde eski kontrgerilla şefi Ağar'ı genel başkanlığa getiren DYP de kimlik arayışını ırkçılıkta bulmakta gecikmemiştir.

Bu tabloda 12 Eylül Faşist Darbesi'yle adeta tuz buz edilmiş ve eski kitlesel, örgütsel tabanını bir daha bulamamış sol ise çok etkisiz kalmıştır. En devrimcisiinden, en liberaline kadar bütün olarak sol, bu tartışmalarda "etkisiz eleman" rolünü oynamıştır. Medya tekellerinin sansürü ve kendi

iletişim ağlarını yaratamamış olmanın sıkıntısıyla sürekli olarak marjinal alana itilen sol, siyasal anlamda etkisiz kalmaktan bir türlü kurtulamamıştır. Bu durum, zaten sürekli bir yabancılaşma içinde

olan emekçilerin yanında işsizlerin, esnafların, köylülerin de yabancılaşmasıyla birlikte, sol ile geniş halk yığınları arasında büyük bir iletişim uçurumunun doğmasına yol açmıştır. Sol artık kendi çalar, kendi söyler duruma gelmiştir. Söz konusu gelişmeler ise bundan önce olduğu gibi uluslararası emperyalist-kapitalist güç odaklarının işine gelmiştir. Parçalanmış solun, siyaset damarları kesilmiş ve solun kitle tabanını oluşturan ezilen kesimler büyük bir hızla sağa sürüklenmiştir. Neredeyse her köye her mahal-

leye yayılan Ülkü Ocakları adındaki ataerkil suç odakları önce sokaktaki gençleri, ardından işsiz itilmişleri ve aidiyet duygusuyla bir yere tutunmak isteyen dinamik kesimleri kendi çatışı altında toplamaya başlamıştır. Mafyalaşmış suç örgütleri olarak da çalışan bu ocaklar, sayısız genç için ekme-kapısı durumuna gelmiş, gençler buralarda kolay yoldan para kazanmanın "kurallarını" öğrenmiştir. Dinamikliği ve ataerkil şiddete dayalı örgütsel yapısıyla 1970'lerden beri "vurucu güç" biçiminde konumlandırılan bu siyasal ve iktisadi suç şebekeleri, artık onları sürekli olarak kontrol eden güç odaklarının da dizginleyemeyeceği bir duruma gelmiştir. Bu noktada ise "ağır ağabey" rolünü oynayan Bahçelli, gençleri sakinleştirmeye çalışan barış yanlısı akliselim siyasetçi olarak sunulmuştur. Bu ülkede faşist şiddete maruz kalmış yüz binlerce insandan da "Değiştiriler" masalına inanmaları talep edilmiştir. Katliamların unutulması istenmiş ve MHP'nin şiddetten uzak duracağı düşüncesi yayılmaya çalışılmıştır. Böyle bir dönemde mafya dizileriyle, popüler kültürle, televizyon yarışmalarıyla kişiliksizleştirilen gençlik büyük travmalara girmiştir. Bu travmadan, hiçbir entelektüel etkinlikte bulunmayan "işsiz güçsüz serseriler" ırkçı-faşist saflarda konumlandırılarak yeni travmalar yaratılmıştır. Sokaklardaki suç örgütlerinin büyük bölümünün faşist odaklarla ilişkilerinin su yüzüne çıkması da bu savı güçlendirir niteliktedir. Muğla'da aynı ülkü ocağının iki farklı başkanının bir yıl içinde organize suçlardan tutuklanması da bunu örnekleyen onlarca olaydan birkaçıdır. Hal böyle olunca, ekonomik bunalmada solun dolduramadığı alanları sistem doldurmuş ve gençlerin

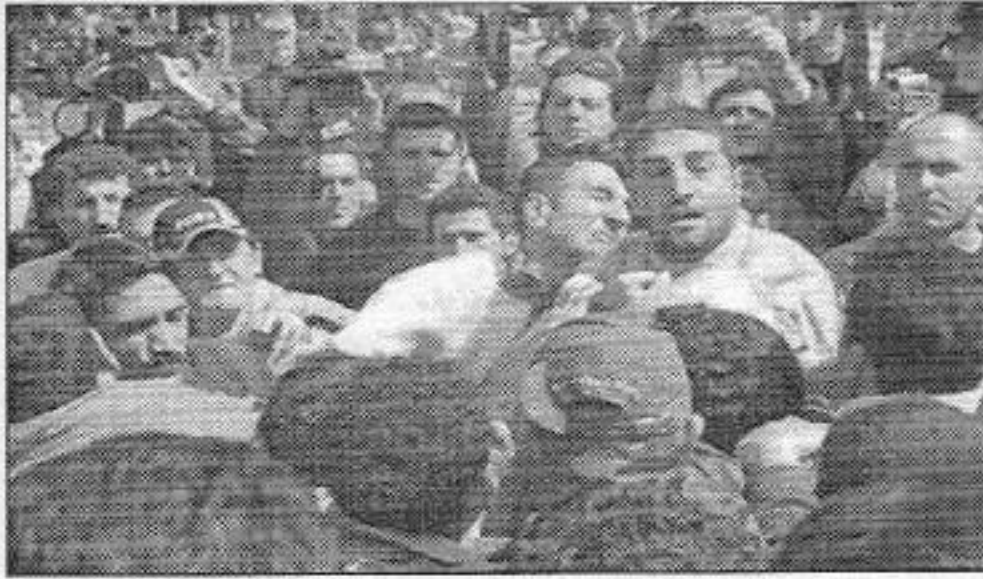
muhtemel sisteme öfkelerini bayrak, vatan, millet, devlet, Türklük edebiyatıyla perçinleştirmiştir.

Saldırıları geçici

Vatan, millet edebiyatıyla hal-kin uyutulup soyulmaya devam edildiği bir dönemde, özellikle Mersin'de 3 küçük çocuğun eline bir Türkiye bayrağı verilip, çocukların bayrak üzerinde tepinmeleri telkini bir kıvılcımın ateşlenmesine yol açtı. Pusuda bekleyen kurt postundaki kan emici sülükler, Genel Kurmay Başkanı'nun tehdikâr açıklamasının tüm burjuva gazetelerinde manşete taşınmasıyla sokaklara dökülüp gövde gösterileri yapmaya koyuldular. Önce Mersin'de Kürt olduğu için yaşlı bir simitçiye saldıran faşistler, daha sonra miting sırasında gördükleri uzun saçlı gençlere ve solcuların yoğunlukta olduğu liselere saldırmaya kalkıştılar. Oysa aynı "milliyetçi gençler" iki adım yakınındaki İncirlik Üssü'nün kapatılması için herhangi bir gösteri yapmamış, çok sevdiklerini söyledikleri ülkelerinin on yıllardır parsel parsel satılmasına da seyirci kalmışlardı. Aynı çevreler üç yıllık koalisyon hükümeti sırasında da gerçek yüzlerini ortaya koymuş ve sayısız halk düşmanı yasa-yı onaylamışlardır. Peki aynı çevreler güçlerinin yetmediği düşmanlara karşı sus pus olurken, güçlerinin yeteceğini düşündükleri devrimcileri ve Kürtleri görünce nedece celallenip Türklüklerini hatırlıyorlar! Yoksa bu celallenme onların taşeron olduklarını mı gösteriyor! Elbette, ırkçı ve faşist çevreler, dünyanın birçok yerinde sola ve emek güçlerine karşı sürekli olarak örgütlenmiş ve taşeron olarak kullanılmıştır. Bu durum da o ekseninde ele alınabilir, ancak özellikle Mersin bahanesi sonrası oluşan tabloda, sisteme

öfkeli çok yüksek sayıda insan da tepkisini dile getirmiştir. Bir ayı aşkındır sürdürülen bayrak fetişizmi de bunun farklı bir göstergesidir. MHP'ni başlattığı kampanya ülkenin her bölgesinde farklı siyasal ve toplumsal katmanların desteğiyle büyütülmüş, fetişleştirme hat safhaya vardinmiştir.

Vatan millet edebiyatı dersi verilirken, Trabzon'da 5 gencin TAYAD bildirimlerini dağıtmasını sindiremeyen faşist çevreler harekete geçmekte gecikmedi. Güçleri ancak savunmasız genç kadınlara yeten işsiz güçsüz faşistler, vatanlarını ne kadar çok sevdiğini, savunmasız hemşerilerine karşı gösterdiler. Bugüne kadar kendi gelecekleriyle ilgili hiçbir karara ya da yasaya karşı sokağa dökülmeyen binlerce kişi, ikisi kadın, dört kişiyi parçalamak için birbirleriyle yarışa koyuldular. Bu durumun siyasal görüntüsünün dışındaki insani boyutu, olayın bir vahşete dönüştüğünü resmiydi. Vahşi kalabalık, savunmasız hemşerilerine, onların kim olduklarını, ne yapmak istediklerini hiç bilmeden ve sorgulamadan öfkeyle saldırmıştı. Sonra, işin arkasında kimlerin bulunduğu ve neyi amaçladıkları da ortaya çıkmakta gecikmemişti. Trabzon'da, halkın vatanseverlik duygularının çok güçlü olduğu ve özellikle PKK bayrağı açıldığı haberlerinin yayıldığı ortaya çıktı. Yerel televizyonlar "PKK'lılar bayrağımızı yaktı." biçiminde haberler vererek ve sürekli olarak alt yazılar geçerek binlerce faşist serseriyi, demokratik haklarını kullanarak bildiri dağıtan savunmasız 4 gencin üzerine saldı. Görüntüler, insanı insanlığından utandırır cinstendi. Ardından, bir "vatandaş öfkesi" edebiyatı palatıldı. Sonra bu ülkede sisteme muhalif olup daha güzel bir dünya için mücadele

Yabancılaştık

Şimdi gelelim ikinci derse. Bir yabancılaşma varlığı olan insan, özellikle emek sürecinde yaşadığı yabancılaşmayı günümüzde kültürel aygıtlarla en üst noktaya çıkarmıştır. Kendi insani değerlerine yabancılaştırılan insan, patlamaya hazır bomba konumuna getirilmiştir. Ekonomik bunalımla işsiz kalan, serserileşen, kolay

edenler, "sözde vatandaş" ilan edildi. Bu "sözde vatandaşlar" "Komünistler Moskova'ya" sloganlarını anımsatır biçimde "Ya Sev Ya Terk Et!" küfrüyle karşı karşıya bırakılmıştı. Sonraki günlerde yine Trabzon'da ve Sakarya'da yaşanan saldırılar, burjuva siyasetçilerinin bile yüreğini ağzına getirmeye yetti ve gündem birdenbire değişiverdi. Şimdi saldırılar unutuldu, linç girişimcisi faşistler, yaptıklarının yanlarına kâr kalacağını sanarak serseriliklerine devam etmeye koyuldu.

Sokağa çıkmak

Bu saldırılar, Türkiye'de etkisini yitirmiş ve güçleri küçük sayılarla ifade edilen devrimcilerin önüne bir sorun daha çıkardı. Bu sorun sokakla kurulan ilişkinin bundan sonra nasıl olacağıyla ilgiliydi. Birçok eylemde polislin saldırısı dışında özellikle kimi kentlerde esnafın ve faşist serserilerin saldırısına uğrayan solcular şimdi ne yapacaktı. Bütün medya da onları kurbanlık koyun ilan etmişti. İşte sorunun politik yanı da burada ortaya çıkıyordu. Saldırlara karşı, yapılacak şey sokakla kurulan bağı gevşetme-

mekten geçiyordu ve devrimci çevreler meşruiyetlerinden kuşku duymadan yollarına devam ettiler. Yapılması gereken de buydu. "Siz sokakta öyle aklınıza esince bildiri dağıtamazsınız. Sizi parçalarız." diyen faşist serserilere karşı, "Hadi oradan." Demek anlamına geliyordu sokağa çıkmak. Aynı sokaklar 1 Mayıs'ta da saldırılara öfkenin büyütüleceği yerlerdir. Faşistlerin ipliğini pazara çıkarmak ve onların dizginlerinin kimlerin elinde olduğunu söylemek de sokaklardan geçtiği gibi sadece sokaklarda çözülecek bir sorun değildir. Sorun çok geniş bir çerçevede ele alınmalı ve yaşananlardan gerekli dersler çıkarılmalıdır. Saldırıların bir gerçek daha ortaya çıkmıştır. Bu gerçek iletişim aygıtlarının oynadığı rolün büyüklüğüdür. Sorunun çözümü yollarından biri de iletişim aygıtlarını en yaygın biçimde oluşturup solcuların kendi televizyonlarını ve günlük gazetelelerini kurmalarından, onları yaşatmalarından geçer. Aksi durumda, burjuva medyası olayları "tam çarpıtarak" sunmaya devam eder. Bu saldırılardan çıkarılacak birinci ders budur. Solcular, medyanın gücünü hafife almamalıdır.

yoldan köşe dönmeyi temel ilke edinen ve bu doğrultuda ataerkil şiddet üslerine yönelen; aynı zamanda vatan-millet edebiyatına kapılan sürüler, yabancılaşmanın halktaki görünümünü olarak beliriyor. Kendi değerlerine yabancılaşmış milyonlar ve onların dışında bu milyonlara yabancılaştığı birçok hallerinden belli olan devrimciler, iki kat yabancılaşmayla karşı karşıyadır. Asıl tehlikeli olan sorun da budur. Kendi yabancılaşmasının farkında olmadan, halkı tam olarak analiz edip tanımadan hareket eden solcuların, politik yönelimleri de bu gerçeklikten hareket etmedikleri için ütopyik kalacaktır. Aradaki yabancılaşma ve kopukluk solcuların linç edilmesine kadar giderken, sorun küçük görülemeyecek kadar ciddidir.

Bu görüntülerden sonra çıkarılacak ikinci ders de halka yanlış araçlarla ve yanlış yöntemlerle yaklaşıldığının ortaya çıktığının kabul edilmesidir. Bu ders çıkarıldığında, devrimciler kendi özelliklerinden değil, nesnel gerçeklik alanının kendisinden hareket etme olanağı bulacaktır. Bunun başarılması ise, siyasal ve ideolojik olarak büyük birikimlerin geleceğinin teminatıdır. □

SENİNLE YÜRÜSÜN HAYAT

"UNUTMA YETMİŞ ÜÇ ON SEKİZ MAYISINI.
HATIRLA VE ÖĞREN ONDAN,
TEK BAŞINA DA OLSAN,
DÖVÜŞMEYİ VE YENMEYİ"

1848'de Lyon işçilerinin soluduğu atmosfer, Paris komününde ifadesini bulan sınıfın ilk iktidarı, devralınan devrimci teorinin sınanıldığı Ekim devrimi, Çin devrimi ve nihayet dünyayı yeniden sarsacak olan Büyük Proleter Kültür Devrimi...

Mavi gezegen, tarihe yön verme cüretinin tepeden tırnağa kuşanıldığı, her anı kavga, her anı direniş ve her anı yeni bir dünya kurma düşüyle dolu, dünya halklarının binlerce yıllık mücadele birikiminin tarihe nakış-nakış işlendiği onurlu bir duruşa tanıklık ederken, bu duruşun ülkemizdeki kolunu da İbrahim, Mahir ve Deniz şahsında somutlanan gençlik hareketi temsil ediyordu.

Devrimci önderleri anarken gözden kaçırılmaması gereken nokta; onların yaşadıkları tarihsel süreçten ayrı düşünülmemesi gerektiği ve bu tarihsel sürecin kendine has özellikleridir. Öyleyse ülkemiz devrimci önderleri olan İbrahim Kaypakkaya, Mahir Çayan, Deniz Gezmis ve göstermiş oldukları tavır bu süreç göz ardı edilmeksizin değerlendirilmelidir. Ancak bu şekilde onların önemini ortaya çıkaran ve dönüm noktası olan, altına imza attıkları '71 çıkışı anlamlandırılabilir.

Dönemin olumluluğunu oluşturan kitle hareketindeki canlılık, mevcut toplumsal işleyişe olan öfke iken, olumsuzluk ise amacı baskı ve kanta susturulamayan ve önü alınamayan kitle hareketinin yönelimini saptırmak olan ideolo-

*"Ben yirminci asırlıyım
ve bununla övünüyo-
rum.*

*Bana yeter
yirminci asırda oldu-
ğum safta olmak
bizim tarafta olmak
ve dövüşmek yeni bir
alem için..."*

İbrahim, Mahir ve Deniz'in devrimci kopuşu reformizme karşı devrimci bir bütünlük oluşturmakla birlikte, kendi içinde de ayrışımın derin izlerini taşımaktadır. Bu ayrışım ki Deniz'e olan popülist yaklaşımların özellikle İbrahim'den uzak durmasına sebep olmuştur.

jik saldırılardan etkilenen devrimci saflardaki küçük burjuva hareketlerin kitle hareketindeki etkinliği idi.

Mustafa Suphi'den sonra TKP'de etkin olan ve elli yıl sürecek olan revizyonist önderlik ancak devrimci bir çıkışla alt edilebilirdi ve bu çıkış devrimci teorisinin heyecanla tartışıldığı üniversitelerden geldi. Fikir Kulüpleri Federasyonları ve çeşitli kitle örgütlerinde devrimin yolu ve araçları üzerine yürütülen tartışmalar gençliği bir tercih yapmaya zorladı. Ya düzen içi 'devrimcilik' yapılarak ulus devlet savunulacağına düşülecek ve kitleler seçim sandıklarına yönlendirilecekti, ya

da düzenin sosyo-ekonomik yapısı ve kültürü tahlil edilip o güne kadar unutturulmaya çalışılan yöntem ve araçlar tekrardan hatırlanıp çelişkinin yoğunlaştığı noktadan devrimin silahına sarılacaktı. Tam da bu anda Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin sarsıcı etkisi yeni bir dünyaya olan inancı tazeledi ve gençliğin 'modası geçmiş yöntemlere' olan ilgisini arttırarak devrimci değerlerin yaratıldığı amansız koşullardaki bir mücadelenin yapı taşlarını ördü.

Kavga amfilerle sınırlı kalmamalıydı. Devrimciler Marks'ın, Engels'in, Lenin'in, Stalin'in ve Mao'nun eserlerini sınırlı olanaklara rağmen okuyor ve devrimci teorisinin yaşamla buluştuğu pratikle doğruluğunu sorguluyordu. Ancak bu sorgu, dergi odalarında, okul kantinlerinde boğulmamalı, işçi grevlerinde, köylü toprak işgalleriyle buluşmalıydı. Tarihin genç omuzlara yüklediği görev devrimin pratiğine katılmayı gerekli kılıyorken, gerekliliğin farkındaki genç yürekler cüreti ve bilinci kuşanarak önderleştikleri sürecin ağırlığını taşıdılar.

Sınıf mücadelesinin olmazsa olmazı devrimci partinin yokluğu, gençlik hareketinin önderleştirdiği İbrahim, Mahir ve Deniz'i yeni yollarla tanıştırdı.

Eylem kılavuzu olarak gördükleri teoriler yeni yeni oluşuyor ve saflaşmaları kaçınılmaz kılıyordu. Saflaşma esasen reformizm ve devrimcilik arasındayken, diğer yandan da sosyalizmin sorunları, parti, devlet ve devrim gibi meselelerdeki fikir ayrılıkları da kaçınılmaz olarak farklı örgütleri yaratıyordu.

Dünyada etkileri hala devam eden BPKD bir çok gençlik hareketinin Maoizm'den etkilenmesine sebep olurken, Maoizm'i en güçlü kavrayan ve o andan itibaren

devrimci faaliyetine kılavuz edinen İbrahim oldu.

TİHKP ile örgütsel ayrılıktan sonra Maoist bir parti ve Halk Savaşı stratejisi doğrultusunda faaliyetini derinleştirdi. Partinin az sayıdaki kadrosuyla birlikte, ideolojik bir netliği ifade eden ancak, bir programı olmasa bile programatik görüşleri ifade eden beş temel belge etrafında kenetlenildiler. Ve nihayetinde BPKD'nin ülkemizdeki etkisini şu sözlerle özetledi: "Partimiz BPKD'nin9 ürünüdür." 71 çıkışının işte böylesi koşullarda değerlendirildiğinde bir dönüm noktası ve safları netleştiren bir hesaplaşmanın tarihi olduğu anlaşılacaktır. Parlamenter yoldan sosyalizm hayali kuranların, hatta ordudan solcu bir darbe bekleyenlerin halkların bilincini bulandırdığı bir anda devrimci değerlere sıkı sıkıya sarılmak ve devrimci normlarda ısrar etmek, kendine güveni gerekli kıldığı kadar bir kopuşu ifade eden adımların kitlelerde yaratabileceği reflekse de hazır olmak demektir.

İbrahim, Mahir ve Deniz'in devrimci kopuşu reformizme karşı devrimci bir bütünlük oluşturmakla birlikte, kendi içinde de ayrışımın derin izlerini taşımaktadır. Bu ayrışım ki Deniz'e olan popülist yaklaşımların özellikle İbrahim'den uzak durmasına sebep olmuştur. Deniz'in devrimci düşüncelerinin, Marksist-Leninist söylemlerinin yanında Kemalizm ile olan ilişkilenişi onu sürekli olarak küçük burjuva liberal akımların, düzenin kaleşörlerinin ve sözde solcularının ilgisine muhatap kılmıştır. Kemalist hareketin devrimci saflardaki etkisi kuşkusuz yalnızca Deniz'le sınırlı bir durum değil, geniş bir yelpazede hakim olan ideolojik açmazı ifade ediyordu. Düzenin temel yapı taşı

olan Kemalizm, düzene alternatif devrimci bir model sunan komünistlere, Kemalizm ile hesaplaşmalarını zorunlu kılıyordu ki devrimcilerin hesaplaşmaktan hep kaçtığı bu noktaya İbrahim Kaypakkaya cepheden karşı durdu. Karşı durmasıyla birlikte de hakim sınıfların gözünde onun doğal olarak, yok edilmesi ve baştan önlenmesi gereken biri olarak görülmesine, daha da ilginç ilericidevrimci saflardan dahi kuşkuyla karşılanmasına sebep oldu.

Ezber bozulmuş, İbrahim'in görüşleri sarsıcı etki yaratmıştır:

"...Şimdi iyi biliyoruz ki, bizim Kemalizm konusundaki yargılarımız Çetin Altan, Doğan Avcıoğlu, İlhan Selçuk'tan tuvaun da, TİP, Mihri Belli, Hikmet Kıvılcımlı, TKP, THKP-THKC, THKO ve Şafak revizyonistlerine kadar, bütün burjuva ve küçük burjuva örgüt ve akımların öfkeyle ayağa fırlatacağıdır."

"...Kemalizm demek, fanatik bir anti-komünizm demektir. Kemalistler, Mustafa Suphi ve 14 yoldaşını kahpece ve hunharca boğazlamışlardır..."

"...Kemalizm demek, işçi ve köylü yığınlarının, şehir küçük burjuvazisinin ve küçük memurların sınıf mücadelesinin kanla ve zorbalıkla bastırılması demektir..."

"...Kemalizm demek, her alanda Türk şovenizminin kıskırılması, azınlık milliyetlere amansız bir milli baskının uygulanması, zorla Türkleştirme ve kitle katliamı demektir..."

"...Kemalizmin faşizmle bağdaşmaması bir yana, Kemalizm bizzat faşizm demektir..."

Dokunmaktan çekinilen, tabu olarak görülen diğer bir nokta da Kürt ulusal sorunudur. Bu konuda da hakim olan anlayış, meseleyi

devrimci bir çözüme kavuşturmaktan uzak, sosyal şoven bir hatta tekabül ediyordu. Kürtlere yönelik kırımların ve milli baskının "feodalizm tasfiye oluyor" şeklindeki izahı, var olan sosyal şovenizmin en açık ifadesidir. Bu noktada var olan yanlış şekillenmiş devrimci müdahaleyi zorunlu kılıyordu ki, zorunluluk bilince çıkarılmış ve İbrahim'de somutlaşmıştır:

"...Kürt milli hareketi, ezilen bir ulusun, hakim bir ulusun hakim sınıflarına karşı mücadelesi olarak ilerici-dir ve demokratik bir muhteva taşır. Biz bu demokratik muhtevayı kesinlikle ve kayıtsız şartsız destekleriz..."

"...Marksist-Leninist hareket, Türk burjuva ve toprak ağaları tarafından ezilen Kürt milletin kendi kaderini tayin hakkını, yani ayrılma ve bağımsız bir devlet meydana getirme hakkını her dönemde ve kayıtsız şartsız tanıyıp savunur..."

Kaypakkaya'nın bu iki temel mesele haricinde devlet, devrim, parti, halk savaşı, halkın birleşik cephesi, sınıfların tahlili, kızıl siyasi iktidarlar gibi bir dizi konudaki görüşleri onun Maoist karakterini ortaya koyarken; daha çok işkencedeki doksan günlük ser

verip sır vermeyen tavır ile anılması '71 çıkışındaki payının ve köklü ideolojik bir kopuşun tarafı olduğu gerçeğinin unutulmasına sebep olmaktadır. Oysa devrimci önderler onları önderleştiren politik tavır ve ideolojik konumlanışlarından soyutlandığında geriye yalnızca her devrimcinin uyması gereken erdemler kalır. □

Kuruntu üzerine

Kuruntu yanlış, yersiz, temelsiz düşüncedir. Bir kuruntuda şunu görebiliriz ki düşünce gerçekliğe göre değil, gerçeklik düşünceye göre belirlenir. Düşünceler ileri sürülür sonra düşüncelere dayanak aranır. Kuruntu, öznel düşüncelerin nesnel düşünceler olarak ortaya konulmasından doğar. Sonuç olarak kuruntuları olan, dünyayla sağlıklı ilişki kuramaz. Hemen ekleyelim, bizim burada sözünü ettiğimiz psikiyatrik bir sorundan ötürü ortaya çıkan rahatsızlık olarak kuruntu değil, sağlıklı bir kimsenin yanlış düşünme yönteminden doğan görüşleridir.

Kuruntular, küçük, önemsiz, zararsız yanlışlıklar olarak düşünülmemelidir. Tersine oldukça tehlikeli sonuçlar doğurabilir. Bugün kimi sol siyaset yapma çabasında olanların başarısızlıklarında, kendi dar gruplarının belirlenen öznel sorunları, topluma ilişkin nesnel sorunların gibi görüp, buna göre siyaset yapma tarzının pa-yı yok mudur? Bu durum düpedüz siyasal kuruntu değil midir? Siyaset, içinde bulunulan toplumsal ilişkilerden çıkarılacak yerde, siyaset toplumsal ilişkilere yamanır. Düşünceyi gerçeklikte doğrulamak için kanıtlar aranır. Bulunmasına bulunur ama, parça bütün ilişkisi gözetilmeden bulunur. Böylece gerçekliğin bir kısmına

ilişkin olanın tüm gerçekliği kapsadığı yanlışına düşülür. Kuruntuların egemen olduğu düşünce, nasıl ileri sürülmüş olursa olsun; tımtıraklı laflar, uzun usavurmalar, ustalardan abımlar, eninde sonunda gerçekliğin çarpıtmasına uğrar. Toplumsal, siyasal ve ekonomik koşullar kapıdan kovulsa bile bacadan girer.

Kuruntunun olası temellerini belirlemeye çalışalım:

Kuruntu ilkin yanlış düşünce yönteminden kaynaklanır. Dünyanın sağlıklı bilgisini edinmek, dünyayla sağlıklı ilişki kurmakla mümkündür. Diyalektik maddeci yöntem, karşıt düşünme yöntemi olarak idealist yöntemi görür. Maddeci yöntem dış dünyayı esas alırken, idealist düşünce tarzında, düşünceден yola çıkılarak gerçeklik açıklanır. İdealist yöntem bir nesnenin özelliklerini nesnenin kendisinden yola çıkarak öğrenmez, nesnenin kavramından tüm dengelim yoluyla çıkarır. Bir idealist, elmayı, onda elma kavramı olduğundan ötürü bildiğini düşünür. Bugünün birikimiyle bu düşünce ne kadar da çocuksu görünür. Oysa uzun yüzyıllar boyunca felsefi düşüncenin eksenini böylece, koşulları düşünen özneye bağlıdır. Hatta idealist felsefenin son büyük sistematikçisi Hegel'de dü-

şünce varlıkla özdeştir. Hegel'de de düşünce (ide) gerçekliği açıklamak için kalkış noktasıdır.

Modern bilimin olgunlaşmasından önce düşünce-beden (ruh-beden) ilişkisi bilinmez bir olgudur bu yüzden filozoflar düşünce ve beden arasındaki ilişkiyi açıklamak adına deveye hendek atlamak için çabalayıp durur. Ne zaman ki düşüncenin, bedenin -yani maddenin- bir edimi olduğu ortaya çıkar, o zaman maddeci bilgi öğretisi olgunlaşır ve idealistçe felsefe yapmanın sonu ilan edilir. Bu noktanın üzerinde duralım, bugün bizim açımızdan nasıl düşünemediğimiz sorun olmaktan çıkmıştır. Dış dünyadan duyular alırız, taşıyıcı sistemlerle zihnimize ulaşır. Zihnimiz evrimsel süreçler kazandığı yetilerle duyuları, işler, biriktirir, yorumlar. Bundan sonra tersinden bir süreç başlar, düşünceler eylemler olarak dış dünyaya yansır. Düşünebilmek için duyum, dış dünyayla ilişkiye girmek şarttır. Burada yeri gelmişken söyleyelim; modern bilimin verileri ortaya çıkmadan önce filozofların çabaları hoş karşılanabilir, çünkü onların soyut düşüncenin gelişmesi açısından insanlığa büyük katkıları olmuştur.

Demek ki idealistçe düşünmede, maddi temel, gerçekliği yansı-

tan temel önemsenmez. Yeniden kuruntuya dönecek olursak, kuruntunun, idealistçe düşünmekten kaynaklandığı açıktır. Ancak ilginç olan şudur ki teorisini eşelediğinizde düşüncenin gerçekliği dayatılmış olduğunu belirlediğiniz kimse de çıkıp, ben idealistçe düşünüyorum demez. İdealist yöntemle en başta hesaplaşması gereken devrincilerin üstlerinden idealizm tortusunu attıkları söylenemez.

Kuruntunun ikinci bir nedeni yaratıcı bir etkinlik içinde olmamaktır. Kuruntu düşünceyle ilişkilidir. Düşünmekten söz edince, laf dönüp dolaşıp doğruluğa varır. Düşünmede doğruluk amaçlanır. Doğruluk, bilginin konu ettiği nesnesine uygun olmasıdır. Doğru bilginin genel geçer olması, bütün düşünen ve bilen kimseler için geçerli olması gerekir. Düşünebil-

mek için nesnelere ilişki kurmak, nesnelere etkilemek, nesnelere etkilenmek gerekir. Bu durumda kuruntu teorik bir sorun olmaktan çıkıp pratik bir sorun durumuna gelir. Bir düşüncenin gerçekliği ve başarısı pratikte kanıtlanabilmesiyle ortaya çıkar. Pratiğe uygulanmadan bir düşüncenin doğruluğu kanıtlanamaz. Durum böyleyken "eşeğin kuyruğu gibi ne uzanan ne de kısalan" atasözünü doğrularcasına pratik olarak hiçbir varlık göstermeyen teorilerin ısrarla sürdürülmesi büyük kuruntudur. Burada şunu ayırmak gerekir: Belli koşullar altında pratikte başarılı olan bir düşüncenin, başkalaşmış koşullarda da geçerli olabileceği söylenemez.

Kuruntunun üçüncü bir nedeni, bilinçli bir biçimde ya da bilinçsizce olmadan bir düşüncenin çevresinde konumlanmaktır. Bu

durumda kişi kendi varoluşunun dayanağı olarak sorgulamadan taşıdığı düşünceleri belirlediğinden, bunların gerçeklikle ilişkisi sorun olmaz. Yaşamı sorgulama gereği duymadan konumlanan birey, kendi ağırlığının da farkına varmaz. Bu birey tipi, yapıp etmelerinde yaşamı bir oyun gibi algılar. Oyuna dahil olup o oyunu kurallarına göre oynamaya çalışır. Oyundan çıktığında ise bambaşka kuralları olan başka bir toplumsal alana yönelir ve büyük sarsıntılar yaşamadan yeni oyunun kurallarına adapte olur. Büyük değişiklikler yaşayan bu tip, içinde bulunduğu yanılmalı, kuruntulu durumdan dolayı her iki konumlanışta da bilinçli eylem içinde değildir. Bu kişi dünyayı bile kendisinden yola çıkarak kavramaya çalışır, ancak bu yanılmalı tip tarihte kalıcı olamaz. □

Yollara Düşmek

**HADI UYAN ARTIK!!
GELİYORLAR,
DÖRT BİR YANDAN GELİYORLAR.
TOPLA, TÜFEKLE,
GELİYORLAR.**

**GEÇMİŞİNİ TALAN EDEN,
GELECEĞİNE GÖZ DİKEN ZALİM,
ZULMÜNÜ KUŞANMIŞTIR YİNE,**

**NASIL DA PERVASIZDIR,
TONLARCA BOMBA YI YAĞDIRIRKEN ÜZERİNE.
KÜFREDERKEN EMEGİNE ALİNERİNE,
YABANCILAŞTIRIKEN SENİ,
SANA,
VE YARATTIĞIN TÜM DEĞERLERE.**

**HADI UYAN ARTIK!!
BU SÖMÜRÜYE, BU TALANA,
BU ZULME VE AÇLIĞA,
ORTAK OLMAMAK İÇİN,
SEN DE KULAK UER YÜKSELEN ÇİĞLİKLARA...**

**ANKA KUŞU MİSALİ KÜLÜNDEN YARATILAN
KENDİNİ,
DÜŞ YOLLARA...
RÜZGARİ DA ARKANA ALARAK,
SAVRULMAK ZAMANIDIR ŞİMDİ.**

**ZORLU YOLLAR BEKLİYOR SENİ
DÜŞECEKSİN BELKİ.
AMA;
ZULANDA UMUT, ZULANDA İSYAN,
VE ZULANDA;
GELECEK GÜZEL GÜNLERE OLAN ÖZLEM,
YENİDEN KALKACAĞSIN.**

**TEPESİNDE ZALİMİN,
PATLAYAN BİR BOMBA OLANA,
BU BEZİRGAN SALTANATI BU ZULMÜN,
SON BULANA DEK,
SAVAŞACAĞSIN.**

**BİLİNCİNDE KAĞAN,
YÜREGİNDE SEVDAN,
BİR SEHER VAKTİ,
ZAFERİ MUŞTULAYACAĞSIN.....**

PAUL M. SWEEZY HAKKINDA

TEMEL DEMİRER

Tam yazmaya başlayacakken; öncelikle aklıma, O. en iyi nasıl betimlenebilir sorusu takıldı...

Kanımca O'nu en iyi; "Yönümü zü deęiřtirmesek hedeflediđimiz yere varabiliriz." diyen Çin Atasözü...

Ya da Ben Sweetland'ın "Hayal gücü henüz varolmayan şeyleri görme yeteneğidir"; John Dewey'in, "Bilimdeki her büyük ilerleyiş, hayal gücünün yeni bir atağından ileri gelir"; Hegel'in, "Dünyada tutkulu olmaksızın başarılı miş hiçbir büyük şey yoktur." deyişleri...

"Geleceği hazırlamak şimdiyi kurgulamaktan başka bir şey değildir."² vurgusuyla A. Saint-Exupéry...

"Öğretmek, kavramlara dönüştürmektir bir şeyi. Bir düzeyden alıp başka bir düzeye taşı-

maktır."³ formütle Fusun Akatlı...

Veya "Düşünmek günah işlemeye benzer, insan zevkini bir kere aldı mı artık ondan vazgeçemez." sözüyle Erich

O; yani Paul Marlor Sweezy, 1910'da varlıklı bir ailenin çocuğu olarak New York'ta hayata gözlerini açtı. Sweezy'nin babası Citibank'ın önceli olan First National Bank of New York'un ikinci başkanıydı. Doktorasını 1937'de İngiltere kömür tekeli üzerine yapan Sweezy, İngiltere'de London School of Economics ve ABD'de Harvard'da öğrenim gördü.

Harvard Üniversitesi iktisat bölümünden 1931'de mezun oldu. Joseph Schumpeter'in asistanı, sonra da öğretim üyesi olarak 1942'ye kadar Harvard'da çalıştı. İkinci Dünya Savaşı'na istihbaratçı olarak ve daha sonra CIA'ya dönüşecek

olan Office of Strategic Security (OSS) içinde katıldı. Ancak hemen açıklayalım ki sonraki CIA'nın aksine OSS'nin ana

"Bilgelik bundan sonra ne yapılacağını, beceri bunun nasıl yapılacağını bilmektir. Erdem ise bunu yapmaktır."

Fromm'un saptamaları betimleyebilir...

gündemi nazizme ve faşizme karşı verilen sıcak savaş idi ve Amerikalı pek çok solcu aydın, örneğin bir diğer Marksist iktisatçı olan Paul Baran savaş yıllarında OSS'de görev yaptılar.

1945'te terhis olduğunda Harvard kendisine kadro veremeyince Sweezy akademik mesleği (sonraki yıllarda zaman zaman "konuk öğretim üyesi" olarak verdiği konferanslar, dersler dışında) temelli terketti. 1949'da Leo Huberman'la birlikte Monthly Review (MR) adı altında bağımsız bir sosyalist dergi çıkarmaya başladı. Bu tarih sola karşı McCarthy'ci baskı ve kam-

nı 55 yıl sürdürecektir. MR dergisini kurdu. Yazarları arasında Albert Einstein, Malcolm X, Jean Paul Sartre, Ernesto Che Guevara, Noam Chomsky ve Harry Magdoff'un da yer aldığı dergi sonraki yıllarda İngiltere'de yayımlanan New Left Review (Yeni Sol Dergi) ile birlikte Batı'da sosyalizmin tanınmış yayın organlarından birisi olacaktı.

Savaştan kapitalist bloğun lideri, dünyanın en güçlü ülkesi olarak çıkan ABD ekonomisi ve dünya politikasının gelişimini incelemeyi ve sosyalizmin imkânlarını araştırmayı temel alan Sweezy ve MR kadrosu, bu ça-

kanı sayılabilir.

Sweezy, Marksizm'deki ayrışmaların ileri boyutlara vardığı, Marksizm gibi komünizmin de başına "devrimci", "batı" gibi sıfatlar olmaksızın atılmadığı bir dönemde yaşamıştı. Karşıtları ve eleştiricileri hep vardı. Ancak çağdaş kapitalizm ve ABD emperyalizmine ilişkin politik analizleri hep büyük bir ilgiyle izlendi.⁴

Sweezy, kitapları, araştırmaları ile, yirminci yüzyılın radikal, devrimci, Marksist düşüncülerinin ön saflarında (ve öldüğü tarihte en kıdemlisi olarak) yer aldı. Büyük ölçüde

Bir: "Sweezy'e göre 'efendileri ne kadar zorba olursa olsun, gidecekleri yerleri olmadıktan sonra, serfler malikaneleri kolaylıkla' terkedemezlerdi..."

İki: "Sweezy halen aramızda olsaydı, Kuzey Amerika için korkusuzca yeni bir sosyalist proje düşünüp gerçekleştirmenin ahlaki bir zorunluluk olduğu konusunda herkesten fazla ısrar ederdi..."

Üç: "Sweezy'i harekete geçirenin devrimci değişim için duyulan o arzu olduğunu unutmamak önemlidir."

panyaların başladığı dönemeçtir. Sweezy de bu ortamdan nasibini aldı. New Hampshire üniversitesindeki "yıkıcı faaliyetler"i soruşturan komisyona ders notlarını vermeyi reddettiği için hapisle cezalandırıldı; ancak bu ceza daha sonra Yüksek Mahkeme tarafından bozuldu.

"Savaşa ve Faşizme Karşı Birlik" in üyesi olarak ABD liberallerine yönelik "Açık Mektup"ta Stalin'in Moskova duruşmalarını savundu.

1949'da Leo Huberman ve Paul A. Baran ile birlikte yayını-

balarıyla Batılı sosyalistlerin çok ve büyük dikkatle izledikleri yazarlar oldular.

Sweezy'nin eserleri arasında en çok tanınanlar 1942'de yayınladığı "Kapitalist Gelişme Teorisi", 1960'da Leo Huberman'la birlikte Küba'daki incelemelerini kaleme aldıkları "Küba-Bir Devrimin Anatomisi", 1967'de Baran ile birlikte yazdıkları "Tekelci Kapitalizm", 1969'da "Küba'da Sosyalizm" sayılabilir. Eserlerinin gördüğü büyük ilgi, teorinin içinde yaşanan dönemin analizine uygulandıkça değerlendirileceğinin bir

onun ürünü olan (ve hâlâ da yayımlanan) MR dergisi, sadece ABD'de değil, Batı dünyasında Marksizmi ve radikal-devrimci akımları canlı tutan ana kaynaklardan biri olarak önem taşır.

27 Şubat 2004'te New York'ta 93 yaşında ölen XX. yüzyılın en ünlü Marksist iktisatçılarından Sweezy "Marksist iktisada ilk önemli katkısını 1942'de Kapitalist Gelişme Kuramı başlıklı kitabı ile yaptı.

Bu çalışmada Sweezy, Marx'ın değer, bölüşüm ve

kriz kuramlarını Anglosakson okullara yeniden tanıtmayı amaçlamakta; ancak bunu hem temel Marksist kavramları koruyarak hem de akademik iktisatçıların kavrayabileceği bir yapı ve biçim geliştirerek yapmakta; daha da önemlisi, emek-değer kuramına özgün açılımlar getirmekte idi.

Sweezy'nin ikinci önemli katkısı, bir diğer Marksist iktisatçı olan Baran ile birlikte kaleme aldığı Tekelci Sermaye başlıklı kitapır.⁵ Tekelci Sermaye, iki önemli katkı içermektedir: Birinci olarak bu kitapta, Marx'ın 'artı değer' kavramıyla bağlantılı bir 'artık' kategorisi, çağdaş kapitalizmin ampirik ve istatistiksel olarak saptanabilen bir ögesi olarak geliştirilmektedir. İkinci olarak, Tekelci Sermaye, Amerikan kapitalizminin işleyiş mekanizmalarını, özellikle emperyalizmle bağlantılar kurarak ilginç ve özgün bir biçimde çözümlemektedir. Bu çözümler, sonraki yıllarda MR dergisinde Amerikan kapitalizmine ilişkin eleştirel incelemelerde geliştirilmiştir.

Diğer önemli katkılar, Sweezy'nin 'feodalizmden kapitalizme geçiş' sorunsalı üzerinde başka Marksist iktisatçı ve tarihçilerle yaptığı bir polemikte ve 'sosyalizmin politik iktisadı' alanında geliştirdiği savlarda yer almıştır. Feodalizm/kapitalizm tartışması da, bildiğim kadarıyla, iki kez Türkçe'ye çevrilmiştir.

1986'da Sweezy, E. Ahmet Tonak ve Sungur Savran'la (daha sonra 11. Tez dergisinde yayımlanan) bir söyleşi yaptı. Söyleşinin sonunda Ahmet Tonak, Sweezy'ye, güçlü bir işçi sınıfı

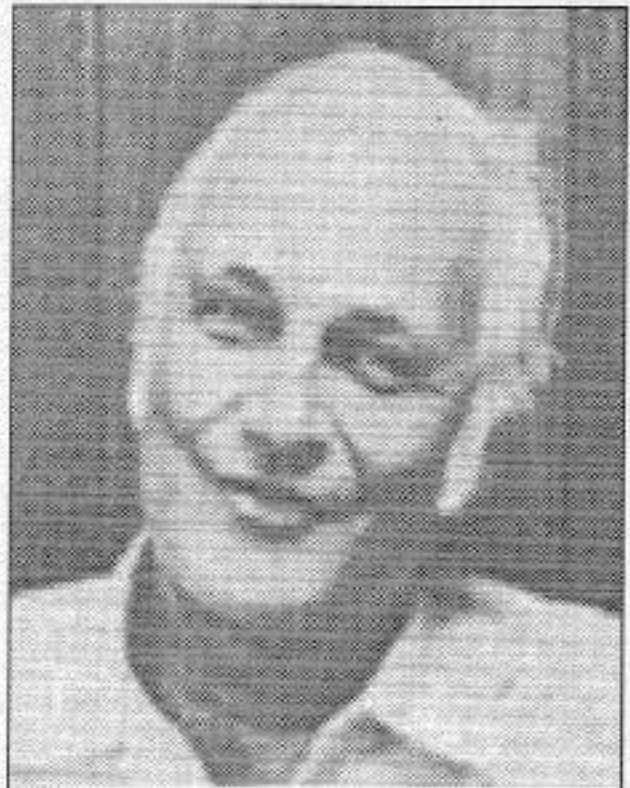
hareketi yokluğunda 'sol için en verimli strateji ne olabilir' diye soruyor.

Biraz kısaltarak Sweezy'nin yanıtını izleyelim: 'Emekçi insanların yitirilen haklarına, sendika hareketindeki çözülmeye, işsizliğe karşı militanca bir savunma mücadelesi gerekiyor. Bugünün savunması, bir dahaki kriz geldiğinde hücumla dönüşebilir; yepyeni politik olanaklara yol açabilir,' diyordu...⁶

Konuya bağıntılı olarak denilebilir ki, "Yaklaşık 40 yıl boyunca editörlüğünü üstlendiği MR okulunun en belirgin özelliği tüm Soğuk Savaş dönemi boyunca emperyalizmin çeşitli biçimlerde sömürge ilişkileri içine aldığı ülke ve coğrafyalardaki ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelelerine verdikleri tartışmasız önemdir. Özellikle ABD'nin yeni sömürgecilik stratejisi çerçevesinde kurduğu ilişkilerin amansız düşmanları olan Sweezy ve arkadaşları, tüm dünyadaki anti-emperyalist mücadelenin tartışmasız birincil önemine işaret ediyorlar ve tabir yerindeyse metropol ülkelerde ki işçi sınıfı mücadelesini 'önemsiz' olmasa da ikincil buluyorlardı.

Belki de bu yüzden Sweezy

ve MR okulunun tezleri ABD dışında çok daha tanınmış ve etkiliydi. Yine açtıkları Marksist değer teorisi, kapitalizmin yeni biçimleri, feodalizmden kapitalizme geçiş ve sosyalizme geçiş gibi kuramsal tartışmalar nedeniyle Avrupa'da etkili olmalarına rağmen, asıl ünlerini başta gerilla hareketlerinin yoğun olarak var olduğu Latin Amerika olmak üzere ulusal kurtuluş mücadelelerinin ve toplumsal mücadelenin yükseldiği sömürge ve yeni sömürge ülkelerinin devrimci kadroları üzerinde yaptıkları etkiyle kazanmışlardır. Bunda Küba Devrimi'nin başından sonuna yanında olmalarının ve Sweezy'nin Çin Devrimi'nden ve Mao'dan derinden etkilenmiş olmasının da etkisi büyüktür. Bugünden bakıldığında ve MR okulunun bugünkü durumu incelendiğinde özellikle emperya-

lizm analizleri ve eleştirisi açısından en tutarlı ve sürekliliği olan ekolün MR okulu olduğu kanımca tartışmasızdır.”⁷

Robert Pollin'in, "Tekelci Kapitalizm dev şirketlerin ve büyük devlet kapitalizminin hüküm sürdüğü bir çağda, Marksizmin ruhunu yakalamaya çalışıyordu,"⁸ diye betimlediği Sweezy konusunu toparlayarak noktalarsak:

"Sweezy bir kadro örgütünün üyesi olmamış olabilir, ama inanılmaz sayıda insanı etkilediği de bir gerçektir."⁹

"ABD'nin İkinci Dünya Savaşı'na girmesiyle Sweezy, faşizme karşı savaşta aktif bir rol aldı. 1930'larda 'Faşizme ve Savaşa Karşı Birlik'e ve çeşitli halk cephesi örgütlerine üyeydi..."

Huerman ve Sweezy, 1959 devriminin hemen ardından Küba'yı ziyaret ederek Fidel Castro ve Che Guevera ile tanıştılar ve birlikte adayı dolaştılar...

Sweezy, Salvador Allende'nin Şili'de demokratik olarak seçilen sosyalist hükümetinin güçlü bir destekleyicisiydi. Allende'nin yemin törenine onur konuğu olarak davet edilmişti...

Sweezy'nin geride bıraktığı entelektüel bağımsızlık modeli, mirasının önemsiz bir kısmı değildir. Baran'ın deyimiyle bir entelektüelin cesaretini olduğu kadar adanmışlığını da örneklemiştir..."¹⁰

"Sweezy ve çağdaşlarının katkıları sayesinde, Marksizm dünyayı eleştirel bir perspektifle tanımamıza imkân veren canlı bir kuramsal araç olarak yaşa-

maktadır."¹¹

"1980'li yıllarda dünya solunda proletaryaya 'veda' modası pek çoklarını etkilemişken Sweezy ile arkadaşları, bu akıma hiç yüz vermediler."¹²

"Finans kapital bir kez reel üretim ekonomisinin alçak gönüllü yardımcısı rolünden kopunca, kaçınılmaz bir şekilde yalnız kendi genişlemesi için donatılmış spekülâtif kapital haline geldi,"¹³ formülasyonu ile betimlenmesi mümkün olan "Sweezy-Magdoff doğrultusu, tekelci kapitalizmin yeni evresi olarak ekonominin finansallaşmasına verdikleri önemle karakterize edilir."¹⁴

Özetle "Sweezy, P. Baran ve H. Magdoff emperyalizmi ve bu oluşumun yoksul ülkeler için ne demek olduğunu, çevre toplumların merkezdeki varlıklı takımın hizmetine ne yollardan kilitlendiklerini incelediler."¹⁵

Ve O'na dair son ve çok önemli birkaç uyarı daha:

Bir: "Sweezy'e göre 'efendileri ne kadar zorba olursa olsun, gidecekleri bir yerleri olmadıktan sonra, serfler malikaneleri kolaylıkla terkedemezlerdi..."¹⁶

İki: "Sweezy halen aramızda olsaydı, Kuzey Amerika için korkusuzca yeni bir sosyalist proje düşünüp gerçekleştirmenin ahlâki bir zorunluluk olduğu konusunda herkesten fazla ısrar ederdi..."¹⁷

Üç: "Sweezy'i harekete geçiren devrimci değişim için duyulan o arzu olduğunu unutmamak önemlidir."¹⁸

Dipnotlar:

1) David Star Jordan

2) A. Saint Exupery, Küçük Prens, çev: E. Toral, UBL Yay., 2003

3) Fusun Akath, Zamansız Yazılar, Deneme, Dünya Kitap, 2004, s.59.

4) "Paul Sweezy'i Kaybettik", Siyasi Gazete, Yıl:2, No:8, Mart 2004, s.6.

5) Bu Kitap, sanırım Filiz Onaran'ın çevirisiyle 1970'te Türkçe yayımlanmıştır.

6) Korkut Boratav, 'Bilge Bir Marksistin Ardından', Cumhuriyet, 10 Mart 2004, s. 12

7) Hakan Tanıtıran, 'İyiki Vayız', Bilim ve Gelecek Dergisi, No:2, nisan 2004, s. 70-71

8) Robert Pollin, 'Paul Sweezy'yi Hatırlamak 'Olağan Üstü Büyük Bir Adamdı'...', İktisat Dergisi, No:451, Temmuz 2004

9) Alexander Cockburn, 'inanılmaz Sayıda İnsanı Etkiledi', İktisat Dergisi, No:451, Temmuz 2004

10) John Bellamy Foster, 'Paul Marlor Sweezy'nin Arusına (1910-2004)', İktisat Dergisi, No:451, Temmuz 2004, s.25-28-33-39

11) Korkut Boratav, 'Bilge Bir Marksistin Ardından', yagk, s.21

12) Nail Sathgan, 'Işık Yüzlü Marksist', yagk, s.70.

13) Paul Sweezy, 'Finans Kapitalin Yükselişiyle Güç Odağı Yer Değiştirdi', yagk, s.7

14) Joseph Halevi, 'Paul Sweezy Öldü!', yagk, s.4

15) Türkkaya Ataöv, 'Sweezy Öldü!', Cumhuriyet, 5 Haziran 2004, s.17

16) Murat Özyüksel, Geçiş Süreci Tartışmaları ve Sweezy', İktisat Dergisi, No:451, Temmuz 2004, s.47

17) Gregory Aldo, Paul Sweezy ve Amerikan Marksizmi', yagk, s.66

18) Michael A. Lebowitz, 'Paul M. Sweezy'den Öğrenmek', yagk, s.73

“NASIL BİR LİSELİ”

Uzun bir zamandan sonra yeniden toparlanmaya başlayan Liseli DGH olarak yolun henüz başında olduğumuzu bir an dahi akıldan çıkartmadan, planlı ve programlı bir çalışma tarzından bırakmadan faaliyetimize daha da yoğunlaşmamız gerekiyor. Liselerde uzun bir zamandır faaliyetin olmaması bir yanı sıra çalışmaya başlamak için kadro yaratmakta sıkıntı doğururken, diğer yandan da varolan kadroların henüz yeni olmasından kaynaklı çalışmalarında belli sıkıntılar yaşanmaktadır. Varolan bu kadro eksikliğinden hareketle DGH saflarında örgütlü bulunan arkadaşların üstüne daha fazla bir sorumluluk binmektedir. Bir yandan DGH bünyesine yeni insanları katmak için uğraşırken bir yandan da hem mevcut bünyesini hem de bünyeye yeni katılan ve katılacak liselileri “yeni insan” perspektifine uygun bir şekilde değiştirme mücadelesi vermek durumundadır. Bu yazımızın esasını başlıkta da belirtildiği gibi “nasıl bir Liseli DGH aktivisti” olmalıyız sorunu oluşturacak.

Düzenin kirletmiş olduğu beyinleri yıkıyoruz gibi iddialı bir söylemle hareket eden DGH'liler

olarak öncelikle sorunun ciddiyetinin farkında olmamız gerekiyor. Bu düzen insanları kirletiyor diyorsak eğer, öncelikle düzenin insanları nasıl-hangi araçlarla kirlettiğini ve nasıl bir insan yarattığını anlamalıyız. Sonrada bizlerin alternatif bir gençlik hareketi olarak yaratmak istediğimiz “yeni insan ve özgür dünya”nın ne anlama geldiğini kavramamız gerekir.

Sistem medyasından tutalım da, eğitim sistemine, insan ilişkilerine toplumun gerici ve yoz kültürünün yaşatılması için yoğun bir bombardımana tutuşmuştur. Bencil, kaprisli, serseri, gösteriş meraklısı, hovarda, küfürbaz, futbolla yatıp futbolla kalkan, dizi filmlerden ayrılmayan, özentili, savurgan, pop starlarla, gelin kaynana programlarıyla hayallerini süsleyen, içki, sigara, esrar, eroin ve her türlü uyuşturucu müptelası vs. daha sayfalar doldurulabilir bu konuda.

İşte sistemin yarattığı, zehirlediği gençlik bu. Şimdi önümüzde iki ana sorun var. Birincisi ve en önemlisi sistemin saydığımız ve saymadığımız bu hastalıklarının bizlerde ne oranda var olduğu ve bunları düzeltmek için çaba harcıyıp harcamadığımızdır.

Öncelikle yukarıda bahsi ge-

çen hastalıkları da dikkate alıp nasıl bir kişiliğe sahip olduğumuzun farkına varmalıyız. Şunu açıkça ifade etmek gerekir ki, yukarıda sıralanan hastalıkları üzerinde taşıyan ve bunları kabullenen, yok etmek için çaba harcamayan bir birey ne kadar iddia ederse etsin DGH'li olamaz, olmamalıdır.

Bir DGH'li olarak etrafımızdaki kilerde örnek olabiliyor muyuz? Bundan hareketle kendimizi diğer insanlara fark ettirebiliyor muyuz? DGH'li bir liseli olarak elbette sistemin kirlettiği insanlarla bir farkımız olmalı ve bu farkı kendimizden başlayarak yaratmalıyız, en yakınımızdan en uzağına taşımalıyız. Örgütlü insanın alternatif bir duruşu olmalıdır. Bu alternatif duruş ki; bizim en büyük propagandamızdır zaten. İnsanlarla iletişim sağlarken onları dinlemeli, dertlerini sorunlarını öğrenmeli, çözüm için yardımcı olmalıyız. Yine kendimizi hem birey olarak hem de örgüt olarak ifade edebilmenin yollarını bulmalı, sade ve anlaşılır bir dil kullanmaya özen göstermeliyiz. Kullandığımız üsluba dikkat etmemiz gerekir. Öyle ki iyi ve doğru bir konuşma üslubu ile insanları çok kolay etkileyip örgütleyebileceğimiz gibi tersi durumda kendimizden çok

kolay uzaklaştırabiliriz de.

Bir çoğumuz daha bir insanı tanımadan kendimizin bile henüz anlamlarını tam bilmediğimiz bir sürü siyasal kavramı sıralamaya başlıyoruz. Karşıdaki insanın bizi anlayıp anlamadığını, anlattıklarımızı merak edip etmediğini hiç düşünmeden bildiğimiz tüm cümleleri döktürmeye başlıyoruz. Kitlelerin öğretmeni olmadan önce onların öğrencisi olmalıyız sözünü çokça kullanırız ama ne kadar yaşama uygularız?

Yine kendimiz örgütlü bir insanız ama okulda zamanımızı hemen her zaman belirli bir arkadaş çevresi ile geçiriyoruz. Bu iki şekilde oluyor. Birincisi örgütlü insan yine örgütlü insanla tüm zamanını tüketiyor. Yeni insanlarla ilişki kurmak için hiçbir uğraş vermiyor, insanların kendiliğinden kendisine gelmesini bekliyor. İkincisi ise daha vahim. Kendisi örgütlü ama hala eski arkadaş çevresini terk etmiyor. Toplantıdan toplantıya siyaset konuşuyor, geri kalan zamanında ise örgütlenme için hiç uğraş vermeden eski çevresi ile zamanını geçiriyor. Örgütlendik diye eski her ilişkimizi bitirelim demiyoruz ama çevremizdekiler de bizi bilmeli ve ona göre şekillenmelidir. Bu konuyu önemsiyoruz çünkü; hala saflarımızda mevcut olan bu yanlış şekillenmiş çalışmalarımızı olumsuz yönde etkilemektedir. Artık eski çevremizle hesaplaşmamızın zamanı gelmiştir. Değişmeleri umudunu taşıdığımız "eski arkadaşlarımızla" elbette ilişkimizi bitirmeyeceğiz ama değişmekte ısrarlı olanlarla neden daha fazla zamanımızı kaybedelim ki? Henüz hiç konuşmadığımız onlarca, yüzlerce öğrenci olduğunun bilmemize rağmen neden zamanımızı bu kadar boş geçirelim. Üstelik çevresine DGH'li olduğunu, de-

Liseli DGH pikniğinden

ğiştiğini söyleyenbirinin hala eski arkadaşlarıyla zamanını geçirdiğini gören insanlar, bize ne kadar inancaklar? Ki bahsini ettiğimiz ve değişme umudu olmayanlarla olan ilişkilerin kesilmesi gerekir dediğimiz "eski arkadaşlar" genellikle okulda teşhir olmuş, ser-seri ve kabadayı tipleridir.

Öğretmenlere karşı olan tavırlarımızda da çeşitli yanlışlara zaman zaman düşmekteyiz. Öğretmenlerin de düşüncesi ne olursa olsun sistemin ezdiği bir emekçi olduğu gerçeğini unutmamalıyız. Özellikle demokrat öğretmenlerle ilişkimiz iyi olmalı, onlara destek olmalıyız. Öğrencilere uygulanan dayak ve her türlü şiddete karşı olduğumuz gibi öğretmenlere de uygulanan dayak, hakaret ve her türlü şiddete karşıyız. Bu gerici bir öğretmen olsa da tavrımız aynı olacaktır. Yanlış yapan, şiddet uygulayan ve düzelmeyen öğretmenleri özellikle demokrat öğretmenleri de yanımıza alarak öğrenci ve öğretmenler içinde teşhir etmeli ve yanlışından vazgeçmesi

için çaba harcamalıyız.

Üniversiteyi kazanmak için elimizden gelen çabayı göstermeli ve tercih yaparken de DGH ile hangi tercihler yapılmalı sorunu paylaşmalıyız. Derslerde başarılı olmak için elimizden geldiğince çaba harcamalıyız.

Kendimizi ve DGH'yi geliştirmek, daha da güçlendirmek için Özgür Düşün başta olmak üzere eğitim materyali olarak kullanılacak kaynakları incelemeli ve kendimize bir eğitim programı çıkartmalıyız. Yeni insan ve özgür dünya mücadelesini kendimizden başlatıp maddi bir güce dönüştürebileceğimizi unutmamalıyız.

NEREYE GİDECEĞİN KADAR, NASIL VE KİMLERLE GİDECEĞİN DE ÖNEMLİDİR.

Yaşasın Demokratik Halk Liseleri Mücadelemiz.

LİSELİ DGH'LİLER

1980 Öncesi Eğitim Enstitüleri'nde Faşist Kadrolaşma

Bilindiği gibi insanın doğumla ölüm gibi iki temel biyolojik faaliyetinin arasına sıkıştırdığı binbir çeşit sosyal gelişim faaliyetlerinin en temeli ve onun kişiliğine yegane şekil vereni eğitimidir. Bütün sistemler için eğitim; iktidar erkini elinde tutan kendi sınıfının kültürünü inşa etme ve sağlamlaştırma politikasının akademik adıdır. Yani burjuvazi için eğitim nasıl ki kendi sınıfının kar temeline dayanan "ahlakını" vermekse, halk için eğitim de kendi ahlakını (bugün ülkemiz halkları için yeni demokratik kültürü) vermenin adıdır. Eğitim kişinin yaşamaya başladığı ilk andan itibaren başlar, yeni doğmuş bir bebeğe annesi veya başka biri nasıl yemek isteyebileceğini anlatır ya da gösterir. Yani insan ilk olarak aile içi eğitim almaya başlar. Bir müddet sonra sosyal ilişkiler içerisinde belli bir eğitim alınmaya başlanır. Tabii bu süre zarfında çocuğun önünde duran modeller sürekli farklılaşır. İlk olarak babasını model alan çocuk bir süre

sonra arkadaşını veya mahalle minibüsünün şoförünü model almaya başlar. Ve nihayet çocuk sistemin eğitimiyle karşı karşıya kalır; ilköğretime başlar. İşte bu aşamadan sonra sistemin insanı şekillendirmesi tamda adına yakışır bir şekilde sistematik bir boyut kazanmıştır. Bizim yazımızın konusunu da bu oluşturmaktadır: Sistemin okullarına öğretmen yetiştiren eğitim fakülteleri ve sanayide çalışacak ara elemanları (teknisyenleri) yetiştiren öğretmenlerin okuduğu teknik eğitim fakültelerinin faşistleştirilmesi.

Teknik Eğitim Fakültelerinin Önemi

Teknik eğitim fakültelerinin sınıfsal etkileşim alanına ve bu fakültelerde okuyan halk gençliğinin sınıfsal karakterine baktığımızda iki temel gerçekle karşılaşırız. Bunlar:

1- Teknik eğitim fakültelerinde okuyan gençlik genellikle ülkemizin taşra şehirlerinde yaşa-

Egemenler ülkemizde özellikle 1960'lardan sonra öğretmen yetiştiren okulları denetim altına almak için uzun vadeli planlar ortaya koymaya başladılar. Bu planlardan en kapsamlısı gerici düşünceleriyle bilinen Adnan Ötüken, Nihat Sami Banarlı, Ahmet Kabaklı ve Nihat Akay gibi isimlerin 1958-59 yıllarında oluşturduğu kuramdır. Bu kuramın savunucuları tek tek dersler vermeye başlamış ve bu derslerde öğrencilerin arasına Alevi-Sünni, Türk-Kürt gibi ayrımlar koymaya çalışmışlardır.

yan dar gelirli ailelerin çocuklarıdır. Bu yüzden eğitim eşitsizliğinin bir ürünü olarak görece ilk ve orta öğretimi yeteri kadar alamamış ve ailelerinin hiç değilse bir mesleği olsun diyerek teknik liseye gönderdiği öğrenci gençlik kesimidir. Yani bu fakültelerde okuyan öğrencilerin diğer fakültelerde okuyan öğrencilerin büyük bir çoğunluğundan daha fazla düzenle çelişkileri vardır. Dolayısıyla öğrenci gençlik hareketinin doğal olarak örgütlenme olanaklarının daha yüksek olduğu fakülteler teknik eğitim fakülteleridir.

2- Teknik eğitim fakülteleri teknik öğretmen yetiştiren fakültelerdir.

Yani teknik liselerden gelen öğrenciler teknik eğitim fakültelerinde okuduktan sonra yine teknik liselere dönmektedirler (tabii çeşitli sektörlerde uzman olarak çalışan çok küçük bir azınlığı saymazsak).

Teknik liseler ise sanayiye ara eleman yetiştiren liselerdir. Yani bu teknisyenler doğrudan işçilerle yan yana çalışacaklardır. Bu da devrimci teknisyenlerin sınıf içerisinde örgütlenme olasılıklarını yükseltir.

Yukarıda saydığımız nedenler sanırım hem devrimcilerin neden bu fakültelerde örgütlenmeleri gerektiğini hem de faşist kadrolaşmanın bu fakültelerde niçin en yoğun yaşandığını anlatır nitelikte-

dir. Bu fakültelerde ne şekilde örgütlenmek gerektiğini hem yazımızın konusunu oluşturmadığı için hem de yazıyı boğmamak için burada yazmayacağız. Şimdi eğitim fakültelerindeki faşist örgütlenmenin nasıl gerçekleştirildiği konusuna geçmek istiyoruz.

Eğitim Fakültelerinin Faşistleştirilmesi:

Egemenler ülkemizde özellikle 1960'lardan sonra öğretmen yetiştiren okulları denetim altına al-

koymaya çalışmışlardır.

Milliyetçi Cephe (MC) iktidarıyla birlikte bu kuramın ilk temsilcilerinden olan Nihat Akay MEB müsteşarlığına atanmış ve bu plan yeniden hız kazanmıştır. Ve Nihat Akay ilk icraat olarak öğretmen okulları genel müdürlüğüne Komando Ayvaz olarak bilinen Ayvaz Gökdemir'i getirmiştir. Tüm bu gelişmelerden sonra bütün öğretmen okullarında aynı anda düğmeye basılmışçasına faşist terör başladı. Tabii tüm bu saldırı eylemleri polisin de tam desteğini alıyordu.

Bu dönemde 9. Eğitim Şurası'nda alınan kararla öğretmen okulları dört yıldan üç yıla indirilerek normal liseler haline getirildi. Bundan sonra öğrenciler ancak eğitim enstitülerini bitirdiklerinde öğretmen olabileceklerdi. Böylece yoksul halk çocuklarının elinden bir kez daha istikballeri alınıyordu. Bu karar Türki-

ye'nin hemen her yerinde boykot ve direnişle karşılandı. Bu boykotu yapan öğrencilere ilk önce faşistler saldırıyor, sonra idare okuldan atıyor, ardından da polis tutukluyordu.

Sonuçta birçok okul faşistlerin eline geçti. Okul idarelerine değil her yere 'bozkurt' panoları ve Türkeş'in resimleri asıldı. Sonra dönemin Milli Eğitim Bakanı Ali Nail Erdem tüm okulların yönetim kadrolarına faşistleri atadı.

Eğitim Enstitülerinin faşistleştirilmesine iki örnek olarak Selçuk ve Gazi Eğitim Enstitüleri verilebilir. 1975 yılı sonlarında Konya Selçuk Eğitim Enstitüsü'nde olan olaylara bir göz atalım.

3 Kasım 1975 günü polis ve idare desteğini alan faşistler öğrencilere saldırdı. Olaylar sırasında 8 öğrenci yaralandı.

26 Aralık günü derslikleri basan faşistler 5 kişiyi yaraladılar. Bunun üzerine öğrenciler 2 günlük boykot kararı aldı.

29 Aralık günü okula giden öğrencileri polis içeri sokmadı ve bu sırada okula giren faşistler okulu işgal ettiler.

Ertesi

gün idare okulu bir hafta süreyle kapattığını açıkladı. Bu bir haftalık süre içinde okulda yurt haline getirilen bir binaya faşistler yerleştirildi. Faşistler okula girmek isteyen öğrencileri derslere almadılar. Bu-

nun üzerine okula giremeyen 500 kadar öğrenci TÖB-DER binasında bir toplantı aldı. Toplantı sırasında derneği basan polisler öğrencileri gözaltına aldı. Sonuçta idare-polis-faşist işbirliği sonucu üniversite faşistlerce işgal edildi.

Eğitim Enstitülerinin faşistleştirilmesine bir diğer örnek Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü (GEE)'dir.

Genellikle devrimci öğrencilerin okuduğu okul MC hükümetiyle birlikte saldırı hedeflerinden biri haline geldi. İlk olarak

öğrenciler ve öğretim elemanları seçilen okul müdürü Yakup Şimşek görevinden alınarak faşist Mustafa Şen bu göreve getirildi. Yeni yönetimin ilk yaptığı iş o güne kadar yapılan GEE'yi akademi yapma girişimlerini durdurmak oldu. Çünkü GEE akademisi olsaydı görece bir özerklik statüsü olacaktı ve hükümetin kadrolaşması engellenecekti.

13 Ekim 1975 günü idare bir avuç sağcıyı milis gücü olarak örgütledi ve devrimci öğrencilerin üzerine saldırmaya başladı. Polisin de desteğini alan militanlar idarenin verdiği yatakları ana binaya taşıdılar ve ana binayı işgal

öğrencilere silahlarla saldırdılar, olaylar sırasında ölen öğrencinin cenaze törenini faşistler tam bir gövde gösterisine dönüştürdüler. Cenaze töreninde konuşma yapan okul müdürü Mustafa Şen şunları söylüyordu:

"Allah'a binlerce şükürler olsun ki bu okulda anavatanına kavuştu...bu zamana kadar bu okulda komünist öğrenciler yetişmiş, bundan böyle milliyetçi öğretmenler yetiştireceğiz."

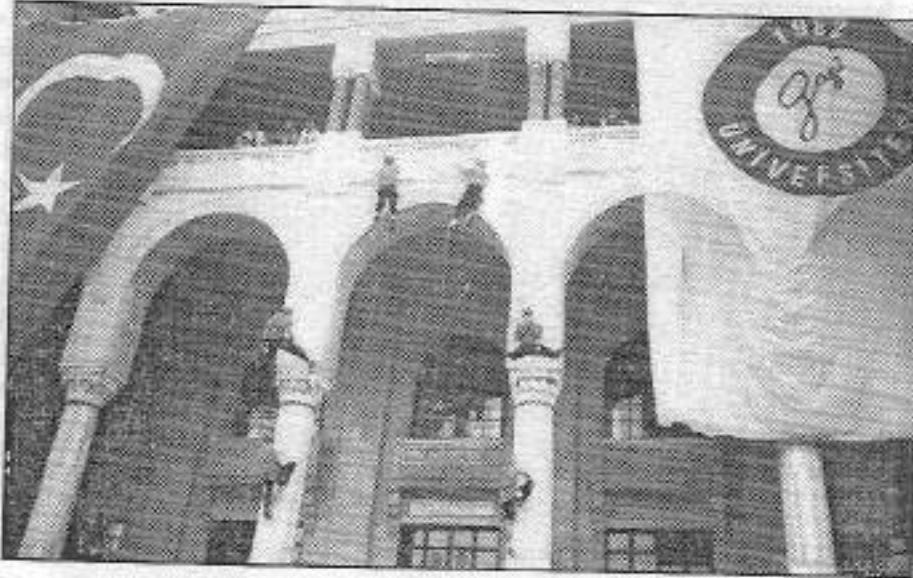
Okulun bu şekilde işgal edilmesi karşısında GAZİ-DER süresiz boykot kararı aldı. Bir kısım öğrencinin ve AYÖD yönetiminin haklı olarak bu kararın okulu

faşistlere bırakmak anlamına geldiğini belirtmesine karşın devrimciler alınan karara uymak zorunda kaldılar.

29 Aralık günü ise müzik ve beden eğitimi bölümleri tek bir sağcı öğrencinin bulun-

maması nedeniyle kapatıldı. İşte Gazi Eğitim Fakültesi böyle işgal edildi. Ve Gazi Üniversitesi'nde o gündün bu güne hala faşist saldırılar devam ediyor.

Sonuç olarak bizler şunun çok iyi farkındayız, ne devrim ne de özgürlük bize altın tepsi içerisinde sunulmayacaktır. Bu bilinçle yukarıda saydığımız tarihsel haklılığımızı da görerek demokratik gençlik hareketini yükseltmek için daha fazla çaba ve emek seferber edelim. □

ettiler. Bir avuç militanla okulu daha fazla işgal edemeyeceğini anlayan militanlar dışarıdan başka militanlar da getirerek okula gelen öğrencilere saldırdılar. Bunun üzerine GAZİ-DER bir haftalık boykot kararı aldı. 3 Kasım günü okula gelen öğrenciler okulun polisler ve faşistler tarafından işgal edildiğini gördüler. İçeri girmeyi başaramayan öğrenciler bu kez toplu bir şekilde Beşevler bölgesine doğru yönceldiler. Bu sırada Beşevler bölgesini denetiminde tutan faşistler devrimci

AYDINLIK SORULAR

- 1) AYDIN KİMDİR? SORUSUNU ALIŞAGELDİK BİÇİMDE İRDELEMEK DEĞİL DE BUNUN PRATİKTEKİ KARŞILIĞINI SOMUTLAŞTIRACAK TARZDA ELE ALALIM İSTİYORUZ. BU KONUDA NELER SÖYLEMEK İSTERSİNİZ?
- 2) ÜLKEMİZDE "AYDINLAR" SORUNU OLDUĞU YÖNÜNDEKİ GÖRÜŞLERE KATILIYOR MUSUNUZ? VE SİZCE BU SORUNUN BAŞLICA NEDEN(LER)İ NE(LER)DİR?
- 3) İLERİCİ-DEVRİMCİ DİNAMİKLERİN AYDINLARA YAKLAŞIM VE BEKLENTİLERİNİ NASIL BULUYORSUNUZ? VE NASIL OLMASI GEREKTİĞİNİ DÜŞÜNÜYORSUNUZ?
- 4) İNSANLIK TARİHİNİN, AYDINLARIN MÜCADELESİNİN TOPLUMSAL İLERLEMEDE EN AZ ORDULAR KADAR BELİRLEYİCİ OLDUĞUNU HATIRLATAN ÖRNEKLERLE DOLU OLDUĞU DÜŞÜNCESENDEYİZ. BU AÇIDAN BAKILDIĞINDA ÜLKEMİZDE BİR 'AYDINLAR ORDUSU' OLUŞTURULAMAZ MI? DÜŞÜNCELERİNİZ NELERDİR?
- 5) ŞİMDİYE KADAR BÖYLE BİR BİRLİĞİN OLUŞMAMASINA NEDEN OLAN EKSİKLİKLER NELERDİR? KİMLER BU NOKTADA SORUMLULUK DUYMALI, BU MESELENİN SAĞLIKLI BİR ZEMİNE OTURTULABİLMESİ İÇİN NELER YAPILMALI?

BU SAYIDA

- ATTILA ERDEN
- CENGİZ GÜNDOĞDU
- İSMAİL UÇAR

GELECEK SAYIDA

- RAGIP ZARAKOLU
- RUHAN MAVRUK
- TEMEL DEMİNER

ÇALIŞMAMIZ VE KATILIMCILARIN DİLE GETİRDİĞİ GÖRÜŞLERLE İLGİLİ FİKİR VE ELEŞTİRİLERİNİZİ ÖNEMLİ VE GEREKLİ GÖRDÜĞÜMÜZÜ YİNELİYOR VE (ÇOK UZUN OLMAMAK KAYDIYLA) KATKILARINIZI BEKLİYORUZ.
ozgur dusunkolektifi@hotmail.com

AYDIN OLABİLMEK

Attila ERDEN

1 → Aydın, belli bir birikime ulaşmış, anlayabilen, algılayabilen, yorumlayan ve gelecek için tasarımlar yapabilendir. Bu bağlamda aydın, dogmalara kafa tutabilen, donmuş kalıpları yıkabilendir.

Bireyi, insanoğlunu böyle bir yapıya birikime kavuşturabilmek, eğitsel aydınlanmacı bir temel ve ortam oluşturabilmektedir. Bu ortamın darlığı, aydın yetiştirebilmenin en önemli kısıkağıdır.

Toplumumuzun kültürel, ekonomik ve sosyal yapısını bu açıdan analiz edecek olursak, fazla aydın yetiştiremediğimizin nedenini gereğince değerlendirebiliriz. Toplumumuz epeyce yiğit aydınlar yetiştirmiştir ve de yetiştirmektedir. Ne var ki yüzyıllardır yaygın eğitim tutum ve uygulamalarımızdaki olumsuzlukları gözden uzak tutamayız.

Örneğin :

“Devlet malı deniz yemeyen domuz.”

“ Bana dokunmayan yılan bin yaşasın.”

“ Köprüden geçene dek ayıya dayı de. ”

“ El öpmekle dudak aşın-

maz.”

“ Baş ol, soğan başı ol.”

gibi daha pek çok ata sözlerimiz ve bunların oluşturduğu değer ve davranış, bireylerin önündeki prangaları çok açık şekilde bir boyutu ile göstermektedir. Kalıplanmış, yönlendirmeli bir birlikte bir arada örgütlenebilmeleri, aydının temel kişilik yapılanmasındaki pek çok zorluklarla dolu olduğu gibi, sürdürdüğümüz tutucu kültürel yapımızın olumsuzluklarla yüklenmiş olması da nice aydınımızın eylem birliğinde buluşmalarına, örgütlenmelerini adeta engellemektedir kanısındayım.

Bu, kültürel yapımızın oluşturduğu özgürlükçü ve baskıcı toplumsal boyutlarıyla, ekonomik siyasal, sosyal ve ideolojik boyutlarıyla gereğince tanıyıp bu yapılarıdaki birey sorumluluklarını ve bu sorumlulukları kullanma, kullanabilme analizlerini gereğince yapmadan aydın değerlendirmesi yapmayı, hele hele aydın ordusu oluşturma tasarımı hayata geçirebilmeyi olası bulmamaktayım.

Bulunduğu ortamı, çağını kuşatılmış olduğu çevresini yeterince tammayı buradaki olum-

suzluklara gerekli karşı çıkma- yı meydan okumayı aydının önemli bir görevi saydığımızda aydın olmanın anlamını gere- ğince değerlendirebiliriz.

2→ Aydın, insanoğlunun bu- günkü kültürel kirlenmeye nice temel hakları meta haline geti- ren çöküntüye uğratılmış yaşam biçim ve felsefesine içtenlikle karşı koyabilmeli, bunu yap- abilmek için de gereğince bilgi birikimine kavuşmuş olmalıdır. Aydın kendisini gereğince dog-

sahiptir. Günümüzde bu potan- siyeli kullanan, yönlendiren ana ekonomik güç ve kültürel yapı anamalcı sömürgeci dünyamız büyük güçleri tarafından yön- lendirilmektedir. Bu yapıyı ye- terince algılayıp analiz edeme- yen toplumların, aydın yetiştir- me potansiyellerinin son derece kısıtlanmış pek çok aydınları da yok edilmiş veya pasifize ol- muştur.

Bu değerlendirme bağlamın- da toplumumuzda önemli bo-

lumlarda kültürel ilerlemeleri elde etmede aydınların rolü as- kerî güçlerin çok ötesinde et- kenlikleri yüklenmiş ve ilerle- meleri sağlamıştır. Toplumumuzun artık tek kurtarıcılara değil örgütlenmiş aydınlara ge- reksinmesi vardır. Ne acıdır ki bununda ha deyince oluşama- dığı ortada durmaktadır.

Aydınlar yetiştirmeyi bu günkü koşullar ışığında düşü- nürsek: Öncelikle eğitim siste- mimizde örgün ve yaygın bo-

Bütün bunları yapabilmek için en yakın çevremizden başlayarak önce-likle hep beraber öncelikle insanı ve doğayı tanımalı ve tanıtmalıyız. Dünyamızı farklı kültürel ve ekonomik yapılarıyla tanıyıp tanıtmalıyız. Bunları yeterince bilmeden insanoğlunu ve yarattığı kültürel yapıyı yönlendirmenin mümkün olmayacağı bilinmektedir.

ma, boş inanç, metafizik değer yargısı ve davranışlardan kurtarı- lan, bu olumsuzluklara meydan okuyabildir.

Bizimki gibi önemli bir sö- mürü çarkına yalnız ellerini kollarını değil beyinlerinin de önemli bir kesimini kaptırmış olan toplumlarda, iktidar ide- olojilerine, sömürge çarklarına, popüler kültür saldırılarına karşı koyabilen sorumlu aydın- lar yetiştirebilmenin zorlukları bir yana, yetişmiş birkaç aydı- nımızı korumak bile nice zor- lukları göğüslemekle nice olumsuzlukları yok etmekle olası bulunmaktadır.

3→ Her toplum kendi aydı- nını yetiştirme potansiyeline

yutlarda aydın yetiştirememe aydınlarımızı koruyamama gibi sorunlarımız bulunmaktadır. Bunun ana nedenlerinden birisi hala düşünce özgürlüğünün ge- reğince tanınmadığı laik de- mokrat cumhuriyet yapımızı ideal boyutlara kavuşturamamış olmamızdır kanısındayım. Yine kültürel ve sosyal yapıımızdaki çağ dışı kalmış pek çok değer yargılarımız, davranış kalıpları- mız ve eğitim sistemimizdeki özgür düşünüp yeni tasarımlar yapabilen gençler yerine doğ- malara bağlı ezberci nesillerin yetiştirilmesi hastalığımızdır.

4→ İnsanoğlunun dünya kültürel tarihinde insanı gerekli saygınlığına kavuşturmada top-

yutlarda yenilenmeleri, bilime dayalı bir eğitim sistemimizi bir an önce oluşturmamızı ge- rektirmektedir.

Yine demokrat laik düşünce özgürlüğünün toplum yaşamı- mıza hakim olduğu bir yapılan- maya kavuşmamız gerekiyor.

Bütün bunları yapabilmek için en yakın çevremizden baş- layarak öncelikle hep beraber öncelikle insanı ve doğayı tanı- malı ve tanıtmalıyız. Dünyamızı farklı kültürel ve ekonomik yapılarıyla tanıyıp tanıtmalıyız. Bunları yeterince bilmeden in- sanoğlunu ve yarattığı kültürel yapıyı yönlendirmenin müm- kün olmayacağı bilinmektedir. (25.04.2005)

Burjuvazinin terbiye ettiği halkın, terbiyecini bozmak için ilerici-devrimci dinamiklerin figüranı, sinemacı, romancı, şii, gazetçi, söğlevçisi var mı? Yok.

 Cengiz GÜNDOĞDU

1→ Aydın kavramını, nesneden soyutlayarak Platon'un ideasına benzer, kavramsal bir açıklamayı doğru bulmam. Bu nedenle aydın denilen kişilerden yola çıkarak, aydın kavramını belirtmek istiyorum.

Engels, Dühring'i şöyle eleştirir, "a priori yöntem olarak adlandırılan ve bir nesnenin özelliklerini, onları nesnenin kendisinden yola çıkartarak öğrenmeye değil, ama nesnenin kavramından tümdengelim yoluyla çıkarsamaya dayanan eski ve sevilen ideolojik yöntemin bir başka yönünden başka bir şey değildir. (...) gerçeğin felsefesi burada da kendini gerçekliğinin kendisinden değil, tasarımdan çıkarılmış arı ideoloji olarak kendini gösterir."(1)

Engels'in de belirttiği gibi, böylesi kişi olgulardan değil, bilincinde oluşturduğu ilkelerden yola çıkar. Engels bu yöntem "... şimdiye değin her türlü materyalizmin sıkıntısını çektiği ideoloji" der. Bu ideolojiyi, "düşünce ile varlık ilişkisini gerçeğe doğada açıkça görüyor, ama tarihte göremiyordu."

Buna göre aydın denen kişi düşünürken, tasarımdan, kavramdan, bilincindeki ilkelerden

değil, gerçekliğin kendisinden hareket etmektedir.

Gerçeklikten değil de ilkelerden, kavramlardan yola çıkılırsa, n'olur. Lenin şöyle der, "Besbelli ki Almanya 'solları' kendi iteklerini ideoloji ve siyaset alanında kendi görüşlerini, nesnel gerçeklikle birbirine karıştırmışlardır."(2)

Buna psikotojizm denir. Aydın kişi kendi öznel isteğini, nesnel gerçeklikle karıştırmayan, psikolojizme düşmeyen kişidir.

Aydının bir başka özelliğini Marks'ın şu eleştirisinden çıkartabiliriz, "... demokrat temsilcilerinin hepsinin shepkepe-ra (dükkanı) olduklarını sanmamak gerekir. Kültürleriyle ve kişisel durumlarıyla onlardan bir uçurumla ayrılmış olabilirler. Onları, küçük burjuvazinin kendi yaşamında da aşamadığı sınırları aşamaması ve bu yüzden de teorik olarak, küçük-burjuvaların maddi çıkarlarının ve toplumsal durumlarının pratik olarak kendilerini ittikleri aynı sorulara ve aynı çözümlere itilmiş olmalıdır."(3)

Marks'ın deyişiyle küçük burjuva, "kültürleriyle ve kişisel durumlarıyla, onlardan bir

uçurumla ayrılmış" olsa bile sağlıklı düşünememeye itiliyor. Öyleyse aydın kişi, küçük burjuva bilincini kırmış biridir. Böyle yapmazsa şuraya itilir. Küçük burjuva, kendinin ya da kendi kümesinin sorunlarını, insanlığın genel sorunu gibi görür.

Öznel nesnel bir başka biçimde yer değiştirir.

Aydın itilmez. Öznel nesneli karıştırmaz.

Aydının bir başka niteliğini Marks'ın kültüre bakışıyla belirleyebiliriz. "Marks'ın gözünde devrim, eski toplumun rahminde oluşmuş yeni toplumun ebesiydi. Yeni toplum eskisinin bir sonucu olacaktı ve insanlığın tüm geçmiş başarılarını geliştiren yeni ve daha yüksek bir kültürü, eski kültürün varisi olacaktı."(4)

"İnsanlığın tüm geçmiş başarılarını koruyup geliştiren" bir kültür... İnsanlığın başarılarını saptayabilmek için, insanın siyasal, estetik, bilimsel, felsefi kalkışmalarını kavrayıp bilmek gerekir. Aydın bunu kavrayan, bu yönde kendini geliştiren kişidir. Aydının masasında "Lenin'in Felsefe Defterleri" gibi, siyasal defteri, bilimsel defteri, estetik defteri, felsefe defteri olmalıdır.

Bir tartışmada Weitling, Marks'a şöyle der, "Benimi beni emekçiler arasındaki çalışmaların, halkın çektiklerinden ve ihtiyaçlarından habersiz olarak bürolarda üretilmiş her türlü kitabi ideoloji ve eleştiriden daha önemli. Siz eğitmek istediğiniz insanlardan çok uzaklarda yaşıyorsunuz. Siz ne biliyorsunuz? Siz halka nasıl yardım edebilir-

siniz?"

Weitling, tipik bir aydın karıştı. Bugün bile aydın kitabi bilgisiyle, insanlardan uzakta yaşamakla suçlanır.

Marks, bu suçlamayı, cehaletin bu çıkışını yıldırımlarıyla param parça eder. "Cehalet, şimdiye kadar hiç kimseye yardım etmemiştir, asla!" der Marks.(5)

Aydının bir başka tipik özelliğini Marie Curie'de görürüz. Marie Curie, bilimsel görüşlerinin hiçbirini tekeline almamıştır. Bilim, sanat insanlığın malıdır Marie Curie'ye göre. Bu, aydının tipik davranışlarıdır.

Bütün bunların yanı sıra aydın, savaşımını kimlik açısından değil, sınıf açısından verir. Aydının kavramları dinsel ya da kimliksel değil, sınıfsaldır. Bu açıdan bakıldıkça, aydının gözeriminde kimliksel, dinsel "özgürlük" olamaz. Aydın, emekçi sınıfın özgürlüğüyle, insanlığın kurtuluşunu tutar gözeriminde.

(2-3-5)→ İlerici-devrimci dinamiklerin bir praksişi var. Aydın da praksişi var. İki praksis çakıştıkça ilişki sağlıklı olur. Praksisler çakışmıyorsa, bir ilişkiden söz edilemez. Şimdi Türkiye'de durum böyle. Praksislerin çakışmamasından ötürü ne aydınları, ne de ilerici-devrimci dinamikleri sorumlu tutmamak gerekir.

Burjuvazinin terbiye ettiği halkın, terbiyecisini bozmak için ilerici-devrimci dinamiklerin tiyatrosu, sineması, romanı, şiiri, yazarı, söylevcisi var mı? Yok. Bunların gerekli olduğu anlaşılınca, praksislerin yakınlaşacağını düşünüyorum.

Ülkemizde aydın sorunu, okumuşla, aydını karıştırmaktan çıkıyor. Okumuş kişi aydın değildir.

4→ İnsanlık tarihinde aydınların toplumsal mücadelede belirleyiciliği vardır. Ancak bu belirleyicilik, düşüncenin sınıfta maddeleşmesiyle olur. Sözelemler, İslam toplumlarında Fârâbi'nin, İbn Rüşî'nin düşünceleri, burjuva sınıfı olsaydı, maddeleşir, Rönesans İslam toplumlarında başlardı. Onlar tarım toplumunda yaşadılar. Tarım toplumunda bu düşüncülerin düşüncelerini hayata geçirecek sınıf yoktur.

Fransa'da burjuva ihtilalcileri Jean Jacques Rousseau'yla büyüdüler.

Aydınlar ordusu oluşturulmasına geldikte... Hiçbir dönemde, hiçbir ülkede, bir ordu oluşturacak kadar çok değildir aydınlar.

Dipnotlar

1. Engels, Anti-Dühring, Çev. Kenan Somer, Sol Yayınlar, Ankara, 1995.

2. Lenin, "Sol" Komünizm, Çev. Muzaffer Kabagil, Sol Yayınlar, Ankara, 1974.

3. Marks, Fransa'da Sınıf Savaşmaları 1848-1850, Çev. Sevim Belli, Ankara, 1996.

4. B. Nicoleisky-O.M.Helfen, İnsan ve Savaşçı Karl Marks, Çev. Özlem Gürkan, Diyalektik Yayınları, İstanbul, 1996.

5. Galins Secebyakova, Ateşi Çalmak 2, Çev. Nurşen Özkan, Evrensel Basım Yayın, İstanbul, 1996.

Fikrin gücü ne olursa olsun, hayata etkide bulunacak olan politikadır, yani fikrin politikadaki somutlanmasıdır. Devrimi ve komünist politika hayata etki gücünü arttıramadığı müddetçe, ya entellektüelle mız mız edip duracaktır ya da o mız mız elliği entellektüelin kucağında dolacaktır.

İsmail UÇAR

1→ Beş soruya tek tek mi cevap vermek gerekir, yoksa her soruya, beş sorunun bütünlüğünden hareketle mi cevap vermek gerekir? İkincisi daha doğru olur düşüncesindeyiz. Bu yüzden "aydınlar ordusu" oluşturma meselesine gelmeden aydın kimdir sorusunu, bu meseleyi de hesaba katarak düşünmek gerekir. Marksizm, ve tabii ki Leninizm ve Maoizm, somutun somut tahlilidir. Mao Zedung'un aydınlar ordusundan bahsettiği Çin somutunda, feodalizmin katılığındaki cehalette ortaöğrenim öğrencileri bile aydın olarak kabul ediliyordu. Böyle bir durumda aydın'ın kapsamını genişletmek ve kapsamı genişlemiş bu yekün içerisinde "aydınlar ordusu" tesis etmek mümkün. Ancak bugün, böyle düşünmek doğru olmaz. Çünkü dünya ve dünyanın bir parçası olan ülkemiz gerçekliği içerisinde okumuşların cehaletinden geçilmiyor. Sistem bilince öyle bir altyapı oluşturmuş ki, değil ortaöğrenim, değil üniversite, kırk tane diplomanın alınması bile cehalete çözüm olmuyor. İşte burada aydın kimdir sorusunu doğru sormak ve gerçekten aydın olanı, va-

rolandan ayırt etmek için hem bir tanım hem de bu tanıma kapsayan bir kavram oluşturmak gerekiyor. "Sorgular"ımızın toplamını takip etmeye çalıştık. Bu nokta da aydın ile entelektüel eşleyen yaklaşımlara denk geldiğimiz gibi, aydınlaştırana da denk geldik. Kamımızca sözlük anlamları her ne kadar aynı kapıya çıksa da yaygın bilinirliği itibariyle aydını entelektüel eş görmemek gerekir ve sizin sorduğunuz "aydın kimdir" sorusundan hareketle de entelektüel cevaplamak gerekir. Sevgili Fikret başkaya, entelektüelin görevini "mistifiye edileni demistifiye etmek" şeklinde tanımlıyor. Bu yüzden entelektüel, mistifiye edileni demistifiye eden kişidir demek doğru olacaktır. Aydını da gerçekten tanımına uygun bir niteliğe kavuşturmak için de, aydına dair var olan yanlışları ve yanlışlamaları düzelterek, bu yanlış ve yanlışlamalara tavır alarak, yani mistifiye edileni demistifiye ederek işe başlamak gerekiyor. Şu durumda aydın, aydını gerçek tanımına kavuşturandır demek de sorunuza cevap olur. Bu da dönemin tanığı olmak gibi klasik bir tanıma da reddetmeyi gerekli kı-

lar. Şu an ismini hatırlayamadığım bir yazarımız, Barış Davası'ndan hareketle, Dr.Erdal Atabek olabilir, aydın için tarihinin tanığı değil, sanığı olabilmektir diyordu. Şu halde ikinci bir özellik belirtelim, aydın somut olan gerçek karşısında sanık olma cüretini de gösterebilendir.

2→ Son cümleyle birlikte ikinci sorunuza geçelim. Elbette katılıyoruz. Daha dün, 1996 ölüm oruçları sürecinde, hapisane-yi ziyarete giden Yaşar Kemal'in "Korkuyorum" deyişini o dönemin tutsakları anlatıyor. Yaşar Kemal gibi uluslararası desteği olan bir yazarımız bile sanık olma bilincini gösteremiyor. Bunun olduğu bir yerde a y -

ramadığı müddetçe, ya entellektüele muz muz edip duracaktır ya da o muz muz ettiği entellektüelin kuyruğunda dolanacaktır. Gerçek fikir insanı, gerçek entelektüel muz muz edip durana kızdığı gibi, kuyruğunda dolanana da kızar. Çünkü o, burjuva nezaketiyle örülmüş bir saygı ve sevgiden öte, bilimin cesaretiyle örülmüş bir cüret bekler ve bu cüretin fikrine katılsa da katılmasa da saygı gösterir.

3→ Bu son cümle ile de üçüncü sorunuza geçelim. Maalesef, mevcuttakini olumsuz buluyoruz. Çünkü ya muz muz bir tavırla entelektüel itek-

rini nasıl buluyorsunuz sorusu da yanlış sorulmuş bir soru gibi karşımızda duruyor. Çünkü biz entellektüeli hangi dinamigin içerisine koyuyoruz, ilerici ve devrimci dinamikle dahil etmiyoruz? Şu durumda Özgür Düşün'ün sorusundaki yetersizlik de kendisini ele veriyor. Çünkü ilerici ve devrimci dinamikten kastı, devrimci parti ve örgütlerdir (ya da en azından biz böyle anlıyoruz) ama bunu doğrudan sormak yerine farklı kasılmalarla yuvarlıyor ve maalesef şu ana kadar sorulara cevap ver-

ren

Devrimci Demokrasi

dınlar sorunu yok demek mümkün mü? Nedenleri de burada saklı, korku çemberine karşı fikrin ve bilimin gücünü koyamamak. Kitaplarımızın ve düşüncelerimizin küllerini, evet satırlarını ya da sözcüklerini değil, bu satırlara ve sözcüklere verilen ateşten arta kalan küllerini tarihe bırakmamak. Başta gelen bir sebep. İkincisi ise, devrimci ve komünist politikacıların basiretsizliği. Fikrin gücü ne olursa olsun, hayata et-kide bulunacak olan politikadır, yani fikrin politikadaki somutlaşmasıdır. Devrimci ve komünist politika hayata etki gücünü arttı-

lıyor ya da kuyruğunda dolanan bir tutumla önüne geleni entelektüel ilan ediyor. Ve bazen bu, öyle akıl almaz bir hale bürünüyor ki, aydınlarla ilişkiler ağabeyli ablalı bir ilişkiye bürünüyor. Bu kuyruğunda dolanma aşaması. Kuyruğunda dolanmasına rağmen de beklediği sonucu alamazsa -ki bu hukuk içerisinde alması mümkün değil-meseleyi ifrata vardırıran bir sekterizm. Nasıl olması gerektiğini düşünüyorsunuz, sorusuna gelince, liberalizme ve sekterizme iltifat etmeden ortaya konulan bir fikir mücadelesi olması gerektiğini düşünüyoruz. Bu noktada, ilerici ve devrimci dinamiklerin aydınlarla yaklaşım ve beklentile-

hiçbir entelektüelimizde "Neden böyle soruyorsunuz, bizler ilerici ve devrimci dinamığın dışındaki güçler miyiz?" gibi eleştirel bir soru yöneltmedi. İşte bir sorunun açığa çıkardığı zaafiyetli iki taraf, zaafiyetli iki yön. Bu zaafiyetli yönlerden ötürü, sorulan soru da tek taraflı tartışıyor. Entelektüelin durduğu noktadan devrimci ve komünist politikacılar ve politik örgütler tartışılıyor. Oysa aynı noktadan entelektüelinde kendisine dair tartışması ve tartışması gereken noktalar var. Bunların ayrışmasına girerek ana konudan uzaklaşmayı doğru bulmuyoruz. Ancak gerçekten entelektüel bir tutum ise, sadece karşınıza değil, kendimize de soru sorabilmeliyiz.

4→ Ordular kadar belirleyici olması, aydınlardan da ordu oluşturulması anlamına gelmez. Mao Zedung yoldaş, Çin gerçekliğinde ve bir savaş gerçeği içerisinde bir teşbihte bulunarak bir soruna dikkat çekmiş. Ülke gerçekliği ve kendi ülkemizdeki savaş gerçekliğini ihmal ederek, meseleye aynı kavramla çözüm üretmeye çalışırsak çakılır kalırız. Çünkü aydınlardan cehaletiyle dolu bir ülkede yaşıyoruz, cahillerle de, kastedilen manada bir ordu kurmak mümkün olmaz. Az sayıdaki entelektüel de orduyla ifade edilecek bir yekün oluşturamaz. Dolayısıyla teşbihle yapılmış bu kavramı bir kenara bırakarak somutu değerlendirelim. Varolan savaş gerçeği bile bir bilgelik beklerken, halk ordusunu biçimlendirmek üzere bilgilerden hareketle teşbihler yapmak daha bir ihtiyaçtır. Çin'in kızıl ordusu gibi bilgeleşememiş ordularımızdan hareketle entellektüelimize gön-

dermeler yaparsak, bu hiç de çekiçi gelmez. Nitekim bir edebiyatçıımız soruyor, fikri ve fikir hareketini ordu gibi militarist çağrışımlarla ifade etmek doğru mudur diye. Elbette doğru değil ama, halk ordumuza varolan militarist ordulardan farklı bir anlam yükleyorsak önce o karakterle biçimlendirmek gerekir. Bu da halkın bağrında bilgelikle yürütülen bir savaş gerçeği ve bu savaş gerçeği içerisinde büyüyerek çekim merkezi haline gelmiş bir ordu gerçekliğidir. Bunu gerçek kılmadan denklemi tersinden kurmak, ancak ve ancak, entelektüelin uzaklaşmasına ya da tepeden bakan tavırlar takınmasına sebep olur. Bu yüzden "aydınlardan ordusuna" evrilmezden önce, katedilmesi gereken mesafeleri katetmek gerekir ki, bu da, bugünden yarına politikacı ile entelektüelin belli paralellikler içerisinde ortak fikirler üretmesiyle mümkün olur. Dolayısıyla önce-

likli olan halk ordusunu da kapsayacak bir tarzda demokratik bir halk hareketi oluşturabilmek ve entellektüel de bu ekseninde sorumluluğa davet edebilmektir.

5→ Aslında bir önceki soruya cevaben söylediğimiz düşünceler içerisinde bu sorunuza da cevap vermiş olduk. Tekrar etmek gerekirse, Demokratik Halk Hareketi'nin politikacısı da, Demokratik Halk Hareketi'nin aydını ve entelektüel de sorumluluk duymalı ve bugünden yarına şu düşünceyle adım atmalıdır: Bugün Demokratik Halk Hareketi'ni örgütlemek üzere, yarın örgütlenmiş olan halk hareketini ileri taşımak üzere, bir sonraki gün ise Demokratik Halk İktidarının gerici dünya sisteminin karşısına koymak üzere Demokratik Halk Hareketi İçin Aydınlar Sorularında bulunmak önümüzde duran bir sorumluluktur. Sorumluluğa üstlenerek göreve sahip çıkmak gerekir. □

AYDIN MISIN

*Kilim gibi dokumada mızırlığı
Gidip gelen kara kuşlar havada
Saffar tüylü top sesleri gerilerden
Tabanında depresi kara güllerin
Duymuyor musun*

*Kaldır başını kan uykulardan
Boyle yürek böyle atardamar*

*Atmaz olsun
Ses ol ışık ol yumruk ol
Karayeller başına indirmeden çatın
Sel suları bastığın toprağı dönüm dönüm
Alıp götürmeden büyük denizlere
Çabuk ol*

*Yam çağı ise başlamanın doğan güle
Bul içine rüküdüğün kitapları yeniden
Her satırında buram buram alın teri
Her sayfası günlük güneşlik
Utannma suçun tümü sesin değil
Yırt etuğünde aldığın diplomayı
Alfabelik çocuk ol*

*Yollar kesilmez alanlar sınırlı
Tel örgüler çevirmiş göreni
Fırl fırl alıcı kuşlar tepende
Benden geçti mi demek istiyorsun
Aç iki kolunu iki yanına
Korkuluk ol*

RIFAT ILGAZ

SOKAĞIN E S İ MİLLİYETÇİLİK

SORULAR:

- 1- MİLLİYETÇİLİK NEDİR? BAYRAK SİZE NEYİ İFADE EDİYOR?
- 2- SON GÜNLERDE ÇEŞİTLİ YERLERDE ORTAYA ÇIKAN LİNC GİRİŞİMLERİNE NASIL BAKIYORSUNUZ?
- 3- BAYRAĞA SAYGI MİTİNGLERİNİN VE LİNC GİRİŞİMLERİNİN KAYNAĞI HALKIN DOĞAL TEPKİSİ Mİ YOKSA KİŞKİRTİME VE PROVOKASYON İHTİMALİ VAR MI?
- 4- GENELKURMAY BAŞKANI ÖZKÖK'ÜN KÜRTLERE YÖNELİK SÖZDE VATANDAŞ SÖYLEMİNİ NASIL DEĞERLENDİRİYORSUNUZ?
- 5- HÜKÜMETİN, DEVLET YETKİLİLERİNİN VE MEDYANIN SALDIRILAR KARŞISINDAKİ TAVRINI NASIL BULUYORSUNUZ?

Yaşar Pektaş - Esnaf

1- Bir milletin varlığını ifade eder bayrak. Devletin varoluşunu temsil eden düşüncedir. Bayrak her şey. Milliyetçiliğe ben nasıl bir şey getireyim bilmiyorum ki. Milliyetçiliğe ben şahsen karşıyım. Efendim bilmiyorum o anlamda mı soruyorsunuz? Kürt'tür, Laz'dır, Çerkez'dir o şekilde soruyorsanız ben karşıyım. Çizilmiş bir hudutları vardır Türkiye Cumhuriyeti'nin, o bayrak altında, o çizgiler içinde ya-

şayan herkes Türk'tür. Kürdü, Abhazası, Çerkezi herkes aynıdır. O dur yani, bilmiyorum. Hep aynıdır, benim düşüncem budur.

2- Şimdi bakın olayları ben tahrik diye düşünüyorum. Tabii ki gerçekten bayrağa öyle bir saygısızlık yapılmışsa cezalandırılmasını isterim ama Trabzon'daki olayın öyle olduğunu zannetmiyorum. Ben Trabzonluyum oradan bazı bilgiler alıyorum. Bazı provokatörler vardır işte onlar yönlendiriyor.

3- Onlar doğal tepkidir, biz hep gördük anında millet balkonlarına, evine, şuraya buraya bayrak astı. Yani biz varız bunun arkasındayız diye. Linc girişimleri ilk etapta doğal bir tepki ama sonradan birilerinin bir şeyler çıkarmaya çalışmasıdır. Ondan bir fayda bulmaya çalışıyorlar.

4- Sözde vatandaş değil ki, dememeli. Dedim ya bu sınırlar içinde yaşayan herkes Türkiye vatandaşıdır, Kürdü de, Abhazası da Çer-

kezi de. Ayırım olmamalıdır.

5- Pasif görüyorum. En son yaşadığımız Yunanistan olayı, bayrağımızın üzerine çirkin sözler yazıldı, öğrencilerimize hakaret edildi. Geçmişte bir Kardak için savaş ilan ederiz deniliyorsa bana göre bundan da çıkmalı. Medyada pek ahım şahım üzerine gitmedi işin. Gitseydi halktan bir tepki alırdı, bu bayrak olayı gibi. O Yunanistan olayında da epey olurdu. Bayrak olayında da bana göre üzerine normal gitmiştir. Kamuyu oluşturmuştur, bir şeyler oldu yani.

Münever Pehlivan (emekli - 66)

1 - Devletimizi temsil ediyor bayrak. Ne bileyim ben aklım ermez ki öyle şeylere.

2- Seyretmedim bile oğlum. İyi bir şey bilmiyorum. İyi değil ki.

3- Var canım onlardan haberim. Pek takip etmedim ama. Halk şey ediyor tabii.

4- O iyi bir şey değil, hepimiz biriz, ayırım olmaması lazım.

5- İyi bulmuyorum. Olmaması lazım böyle bir şeyin, yok bilmiyorum ben, anlamam ben hükümet

şeylerinden.

Bekir Öztürk (emekli - 69)

1- Bizim için iyidir milliyetçilik. Ne demek bir Türk bayrağı yakmak iyi değildir. Biz bu bayrağın altında yaşıyoruz. Bunu yakmak doğru değildir yani tamamı.

Milliyetçilik nedir peki?

Aklım yetmez, pek bilmem, Milliyetçilik bilmiyorum.

Milliyetçi değilsiniz o zaman?

Milliyetçiyim, olmaz olur mu-

orada yakarak gitti de göremedim işte.

3- Doğru değil yani insanları bayrak için dövmek, biz Türk bayrağının altında yaşıyoruz, bize de yazık. Onun için yazık oluyor yani. Öyle şey olur mu? Bayrak için dövülür mü adam ya? Kışkırtma da olabilir yani bazı adamlar kışkırtıyor, bayrağı yakalım da şey olsun yani bunu kışkırtanlar var yani.

4- O da iyidir. O, o iyidir.

Y a n i
Kürtler sözde vatandaşdır diyor-sunuz?

He,
Kürtler sözde vatandaş he. Sözde vatandaş. Zaten delikanlı, yakanelar belli. Ben Sivaslıyım. Madımak otelini yaktılar anladım, aleviler yaktı, onlar yaktı. Bak şimdi çoğu çıktı, çoğu açığa çıktı yani.

Yananlar

Alevi olmasın?

Ben 25-30 senedir buradayım. Ben buradayken otel yandı. Geçenlerde birini yakaladılar zaten, götürdüler onu.

Genelkurmayın, sözde vatandaşlar sözüne katılıyor musunuz?

Katılmam mı ne demek? Genelkurmay katılmaz mı insan. Genelkurmay katılacak tabii.

5- Öyle buluyorum, hatalıdır.

yum.

Milliyetçiliği bilmiyorsanız nasıl milliyetçi oluyorsunuz?

Ne bileyim ben oluyorum işte, oluyor yani.

2- Ha oradaki bayrakla şey edenler doğrudur. Bayrak yakma olayı doğrudur. Ama çok televizyon izleyemiyorum, yetişemiyorum. Trabzon'da bayrak yakmışlar, orada da yakmışlar. Halkta üstlerine saldırmış. Bayrağı aldı kaçtı

Türk bayrağını onların yakmaları bir hatadır. Bu bayrağın altında yaşıyoruz anadınımı, biz milliyetçilik yani şey değil. Biz bu Türk bayrağının altında yaşıyoruz ya, bizi kurtarıyor. Taraf tutmuyor.

1. Kişi: Samet (öğrenci - 18)

2. Kişi: Zeki (öğrenci - 20)

1- Birinci kişi: Bir milletin, toplumun sembolü, kendini ifade etmesidir bayrak. Milliyetçilik hakkında pek bir bilgim yok.

2- Birinci kişi: Yaptıkları saygısızlık, buna karşı vatandaşların verdiği tepki. Trabzon'da yakılmamıştı ama söylentiler milleti daha da kızdırmış. Yanlış. Her şeyi tam olarak anlamadan linç girişimine kalkışmışlar.

3- İkinci kişi: Bayrağa saygı mitingleri halkın doğal tepkisidir, normal tepki. Linç girişimleri ise belki o kadar olmamalıydı ama hak ediyorlar. Halk öyle sanmış, medyada öyle bir şey söylenmedi, oradaki halk öyle sanmış. Onlar yakıyorlar diye bir kızdırma olmuş sanırım onlar da tepki vermişler ama medyada yakıyorlar diye bir şey çıkmadı. Öyle bir şey yok zaten.

4- İkinci kişi: Bence doğrudur, öyledir de. Kürt diye şey yapmamak lazım. Başbakan da öyle söylemişti. Kürt demiyelim demiyti.

Birinci kişi: Yeri geldiği zaman Kürt, Türk aynı cephede savaşıyor, onu da düşünmek lazım. Genelkurmayın sözünü yanlış buluyorum.

5- O konuda pek bilgimiz yok.

Cemil Hürriyet (işçi-23)

1- Bayrak neyi ifade ediyor? Bir toplumda aile varsa, bir toplumda yaşıyorsak, kaybetmek istemediğimiz bazı şeyler varsa bayrak da o şekildedir. Yani ben ailemin içinden örnek veririm. Nasıl kız kardeşinize yanlış bir şey olursa, namus gibi düşünebilirsek ben de aynı şekilde düşünürüm yani. Milliyetçilik nedir aslında çok fazla bilgim yok. Ama aslında o şeyin içinde olanlara soracaksın, o siyasetin içindekilere

soracaksın.

O tür insanlarla çok fazla diyalogum yok.

2- Provoke ediyorlar insanları. Şimdi şöyle bir şey var neden burada yapmıyorlar. Neden İstanbul'da yapmıyorlar. Trabzon'da yapıyorlar çünkü cahil kesimi kafaya almak daha kolaydır. İkincisi daha çok olayın çıkacağı yer orasıdır. Orada daha soyut düşünüyorlar bazı şeyleri. Direk böyle ne ise o diye karşılıklı olarak çatışmalara başlayabiliyorlar yani. Bunu da düşün-

biliyorsun. Dedesinden babasından ne gördüyse, oranın halkıysa, yerliyse orada onları yapmak belki doğaldır. Zannetmiyorum burada da olacak diye ama burada da olabilir. Olayı provoke edenler saldıranlar dersek yalan olur. Saldırıya uğrayanlar derim yani. Trabzon'da televizyondan gördüklerimi söyleyebilirim. Yere atıp, attılar.

3- Bu mitingler aslında her şeyden önce o karşı çıkan kişilere tepkiyi gösteriyor. Unutmadığımızı, böyle bir şeyi hiçbir zaman da unutmayaacağımızı gösteriyor. Lay lay lom içinde yaşıyorsak, yada işimize yada gündemdeki futbola kafayı takıyorsak, surf insanlar bunlara yönelik düşünse de her halde unuttu zannediyorlar. Sorun çıkmayacağını düşünüyorlar, bu şekilde unutmadığımızı gösteriyoruz. Aslında yönlendirme de olabilir. Ben doğal tepkidir diye düşünüyorum. Linç ise illaki bir şeyler olmuştur tabii. Bir yerden birileri bir şeyler söylemezse olmazdı bir şey. Şimdi ben tek başıma düşünsem tek başıma bazı şeylere kalkmam.

4- Ben aile ortamında yaşadım gördüm,

bizde hiçbir zaman ırk, din ayırımı olmamıştır. Yani o da buranın bir insanı biz de aynı şekilde ama buranın ekmeğini yiyorsak da her ne kadar karşı çıksan da buranın ekmeğini yiyorsan buranın arkasında durman gerekiyor.

5- Aslında haberleri fazla takip etmiyorum o konuda fazla bir yorum yapamayacağım.

Mesut Pınar (46)

1- Özgürlük. Ben rahatım, özgürüm milliyetçilik budur, bizim

için her şeydir. Yiyorum içiyorum kimse kanışmıyor. Bayrak her şeydir, her şeyimizdir.

2- Valla orada olmayı isterdim bir iki tanede ben patlatmak isterdim. Bayrağı yere atanlara.

3- Valla doğal tepkisi olmasını arzu ederim. Yeter ki böyle şeylere doğal tepki gösterelim. Olayın içinde değilim ama olabilir yani provokasyon olabilir, neden olmasın. Olmasını da arzu etmem.

4- Onu bilmiyorum. O konuda yorum yok.

5- Valla tarafı davranmış olabilir. Abartı olabilir, olmayabilir. Ama bize gösterilenler yani hoşumuza gitti. Yani birileri bayrağı bir şey yapmışsa ben de orada olmak isterdim. Öyle değil mi? Yani yapılmışsa bayrağı bir haksızlık varsa, çünkü o bizim bayrağımız. Bir

tane çocuk vardı. Sakarya mı bilmiyorum, Trabzon'dakini gördüm ben, çocuk koşuyordu, bir arkadaş... polis memuru daha sonra çıktı müdahale etti onu gördük. Sonra biz arkadan şey yaptık. Ama kim yaptırdı niye yaptı bilmiyorum, çıktı mı ortaya bilmiyorum o yapan kişi de bulundu mu bilmiyorum.

Hüseyin Nazlıgül (27)

1- Milliyetçilik, vatana saygı, bağlılık. Bayrak her şey, bayrak bir ülkenin özgürlüğünü simgeler. Benim için her şeydir.

2- Bence gündemi doldurmak için yapılmış hareketler. 12-13 yaşındaki çocuk çıkıyor bayrağı yakıyor. Bence bilmiyorum yani aklına çok şeyler gelebilir.

3- Yönlendirme de yapılmış olsa bu mitingler hoş bir şey. Saygı

duyuyorum, her zaman destekliyorum. Dediğim gibi bayrak her şeyimiz. Linç girişimi, tabii bence bu dediğim gibi şeydir, yönlendirilmiştir tabii mutlaka. Ben oyun olarak düşünüyorum.

4- Son bir haftadan beri haber hiç izlemiyorum. O yüzden ne dediğini bilmiyorum. Ama öyle konuşmuşsa yanlış yani. Kürtler, Türkler diye bir olay yoktur. Hepimiz Türkiye Cumhuriyeti'nde yaşıyoruz. Kürt asıllı olabilir bir insan ama Türkiye'de yaşıyorsa Türk'tür yani.

5- Medyanın körtüklediğini düşünüyorum. Yani büyük bir oranla medya körtükledi diye düşünüyorum. Valla devlet yetkilileri derken, onları hiç beğenmiyorum zaten, onların durumları hiç iyi değil. Büyük bir şeyle geldi, ben de oy verdim onlara ama... □

Derin Faşizm

Bayrak kriziyle birlikte yaşananlar ülkemizdeki sistemin ideolojik bir bunalım yaşadığını da gözler önüne sermiştir. Bunlar, Kemalist ideolojinin son çırpınışlarıdır. Ama bu çırpınış alternatifsiz kaldığı müddetçe, sömürü, baskı ve kontrol mekanizmalarıyla var ettiği faşizmi de kendi bağrından yeni yüzlerle yeşertecektir.

Mersin'deki Newroz'da yaşananlara tepkiler ne hikmetse iki gün sonra Özkök'ün açıklamalarıyla geldi. Ancak bu açıklama sonrasında sürecin neden böyle işlediğine dair yapılan değerlendirmelerde bir türlü net bir tanım bulunamadı. Burjuva medya yazarlarının da sorduğu ancak tanımlamaktan kaçındığı olgu açık olarak faşizmdir. Bu, toplumdan ya da bir siyasi hareketten beslenen bir ideoloji değil, Kemalist iktidar merkezli faşizmdir. Buna bulunan isim ise "derin devlet" olmuştur. Alaattin Çakıcı'nın daha önceki açıklamalarında bile kullandığı, "her ülkede derin devlet vardır; ama bizdekinin cılkı çıkmış" ifadesi, faşizmin, ona alet olmuş bir karakter tarafından en kısa özetidir. Bu ifade bile, kastedilen devletin pek de derinde olmadığına iyi bir örnektir. İktidar bu kadar

derinde değilken bizim başlığımızda kullandığımız derin ibaresi nereden geldi diye düşünülebilir. Derin faşizmden kastettiğimiz ve amaçladığımız, hem derin devlet ifadesine kinayeli bir yaklaşım sergilemek hem de faşizmin Kemalist iktidar ile onun sınıfsal uzantılarının bilinç altına nasıl yerleştiğine bir göndermede bulunmaktır. Faşizm, iktidarın bilinç altına öyle yerleşmiştir ki, aydınlar bile bunu görebilme ya da ifade edebilme cesaretini gösterememektedir. Sorgulanan daha çok, MHP odaklı sosyal faşizm ya da milliyetçilik hareketlerinin potansiyel çatışma yaratabileceği ihti-

Ancak bizdeki faşizmi Hitler faşizmi ile karıştırmamak gerekir. Hitler faşizmi aşağıdan yukarıya örgütlenerek ve devleti ele geçirip Alman üstünlüğünü dünyaya kanıtlama amacını ve şiddetini taşıyordu. Alman faşizmi, Alman toplumunun ve devlet tarihinin felsefi, toplumsal ve ekonomik gelişimdeki seyirinin bir sonucuydu. Bu açıdan Mussolini dışındakimsenin kendisine faşist demediğini de dikkate alırsak, hiçbir devlet de ben faşisttim demeyecektir.

malidir. Sadece aydınlar için değil, faşizmin bugün için yönelmiş olduğu Kürt ulusunda dahi onun iktidar merkezli olmasına ilişkin bir kavrayış sorunu vardır.

Sürekli iktidar diyoruz; çünkü görüldüğü kadarıyla hükümet olmakla iktidar olmak hayli karıştırılmış durumda. Milli egemenlik safsatası içinde yutturulan demokrasi aldatmacısının parlamentoyla halka sunulması iktidar olmak olarak kavranmakta ya da sınıfsal açıdan burjuvazinin daha üst boyutta da emperyalizmin ve uluslar arası finans kapitalin yönetiminde olduğumuz inancıdır. Evet bunlar yönetimde söz sahibidirler; ama son kertede belirleyici olan ve kontrol gücünü elinde bu-

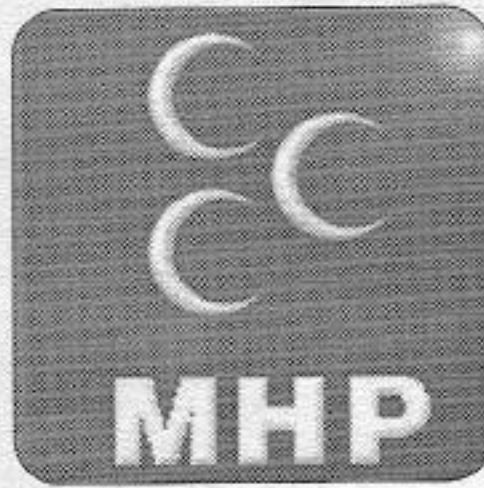
lunduran askeri, bürokratik burjuvazidir. Komprador burjuvazi de bunun sınıfsal ittifakçısıdır. Ama asıl vurgulamak istediğimiz nokta, bu sınıfsal kimlikle sıfatlanan Kemalist iktidarın varlığıdır. Neden bayrak olayından iki gün sonra Özkök'ün açıklama yaptığı bir tarafa, asıl önemli olan bu ifadeler sonrasında halkı harekete geçirebilme niteliğidir. Eğer bir devlet otoritesinin açıklamasıyla toplum istenilen yönde hareket ettirilebiliyorsa, orada tam bir hegemonya vardır demektir. İtaatkarlaştırılmış, korkutulmuş, bilinci bulandırılmış bir toplum, faşizmin inşa ettiği bir toplumdur. Nasıl ki, bir insanın bilincini belirleyen toplumsal koşullardır, bir devlet ikti-

darının bilincini belirleyen şey de içinde örgütlenmiş olduğu hem toplumsal hem de uluslar arası ya da dünya sistemi çerçevesindeki koşullardır. Bu koşullara bağlı gelişen ve gerektiğinde o koşulları değiştirebilen bu bilincin kendi meşruiyetini toplum nezdinde sağlaması için yine toplumun tarihsel ve kültürel damarlarına seslenmek zorundadır. İktidarın devamlılığı için bu gereklidir. Eğer güvenliği sağlıyorsanız, bir güvenlik ihtiyacı hissettirebilmelisiniz ki toplum sizin zorunlu olduğunuzu düşünemesin. Toplumu çaresizliğe sürüklemelisiniz ki, toplum sizin çare olduğunuzu düşünebilsin. Orduya olan güvenin ardında da bu koşullar etrafında inşa edilen korkunun etkisi ile iktidarın dayanaklarının halk tarafından deşifre edilmesinden kaynaklı korkunun topluma yansıtılmasında aranabilir.

Ulus-devlet aldatmacasına daha önceki sayılarda değindiğimiz için, şimdilik güncel olgu dolayımında ele alacağız. Bu bakımdan bir diğer çözümlü de laiklik konusundadır. Yukarıda da işaret ettiğimiz gibi faşizm, toplumdan bağımsız değil, toplumun tarihsel, kültürel, düşünüş ve inanç sistemini de yeri geldiğinde ideolojik argümanlara dönüştürerek kullanır. Buna en iyi örnek laiklik aldatmacasıdır. Şöyle ki, hem laik bir devlet olduğunuzu söyleyeceksiniz hem de verginin kutsal, bayrağın kutsal olduğunu savunacaksınız. Kutsallık her inanç sisteminde değiştiğine göre, bu devletteki kutsallık anlayışı halifelik kutsallık sayılması gibi tek bir kutsallığı kullanmanızın laiklikle nasıl bir mantıksal bağı kurulabiliyor. Zira laiklik, hiçbir inanç sistemin üstünlüğünü, kutsallık inancını kabul etmeyen bir yaşama şeklidir.

İKTİDARIN BİLİNCİ

İktidarın da bir bilinci olduğunu ve bu bilincin altında da faşizm olduğunu belirtmiştik. Freud'un insan davranışını belirleyen gücün bilinç altına ve bilinç dışına itilen duygu, düşünce ve yaşam deneyimleri olduğunu savunduğunu birçoğumuz biliriz. Türkiye'deki iktidarın da kendi tarihinden ileri gelen ve bilincinin altına ittiği yaşayışlar vardır. Ancak bu yaşayışlar konjonktürel duruma göre ortaya çıksa da hakim düşünceler

sistemi haline gelmişlerdir. Ermeni katliamının "sözde" kelimesi bu düşüncenin bir sonucudur.

Ancak bizdeki faşizmi Hitler faşizmi ile karıştırmamak gerekir. Hitler faşizmi aşağıdan yukarıya örgütlenerek ve devleti ele geçirip Alman üstünlüğünü dünyaya kantlama amacını ve şiddetini taşıyordu. Alman faşizmi, Alman toplumunun ve devlet tarihinin felsefi, toplumsal ve ekonomik gelişimdeki seyrinin bir sonucuydu. Bu açıdan Mussolini dışında kimsenin kendisine faşist demediğini de dikkate alırsak, hiçbir devlet de ben faşistim demeyecektir. Diğer bir deyişle ben faşistlik yapacağım ya da faşist gibi düşünüyorum, bunu o yüzden yapıyorum da demez. Yaptığı için faşist olur, fa-

şist gibi düşündüğü için değil. Türkiye'deki faşizm, her ne kadar iktidarın bir düşünce biçimi olsa da, daha çok pratikte karşılığını bulmuştur. Osmanlı'nın son döneminden ulus-devleti zorla inşa etmeye ve sonrasına kadar faşizmin tohumlarını görürüz. Fetihçi, yağmacı bir düzen olan Osmanlı, 19.yy ve 20.yy başında kendi üretim sisteminden dolayı değişen dünya ekonomik sistemine ayak uyduramadı ve ayakta kalabilmek için de yeni arayışlara yöneldi. Büyük ölçüdeki dünya hakimiyetinden yarı-sömürgeleşme evrilen Osmanlı, üretim sisteminin karakterinden dolayı burjuva devrimini gerçekleştiremedi ve ancak değişen dünya sisteminin merkezine yerleşen emperyalistlerin kendi koşullarında ortaya çıkardıkları deneyimleri, kurumsallaşmaları, anlayışları ithal etmeye başladı. Bu anlayışlardan bir tanesi de milliyetçilikti. Daha önceki yazılarımızda da değinmiştik, ulus-devlet, Avrupa'da feodalizmden, manifaktürden kapitalizme geçiş zamanında, sermayenin belirli sınırlar çerçevesinde birikiminin ve güvenliğinin sağlanması için gerekli bir devlet örgütlenmesiydi. Milliyetçilik ise ulus-devletin ideolojisiydi. Ancak Türkiye'deki milliyetçiliğin gelişim seyri bunun tersi istikamette oluşmuştur. Yani koşullar ulus-devleti yarattığı için değil, ulus-devlet yaratmak için koşullar oluşturulmaya çalışıldığı için milliyetçilik filizlendirilmiştir. İşte, burjuva demokratik devrimini yapmadan zorlama ulus-devleti kurmanın sonucunda ortaya çıkmıştır faşizm. Çünkü düşünülen ulus-devletin burjuvazisi yoktu. Önce sınırlar çizildi, sonra burjuvazi arandı. Ancak aranırken iktidarı elinde bulunduranlar asıl burjuva haline geldiler.

Peki bundan başka burjuva yok muydu? Vardı. Üstelik bu burjuvazi farklı ulusları oluşturabilecek potansiyeldeydi. Ermeniler, bu açıdan soykırıma uğramadan önce tam bir ulus özelliği gösteriyorlardı. Ticaret sınıfının Anadolu'daki çoğunluğu Ermenilerdeydi. Hala, Kürdistan ve bazı Anadolu bölgelerinde Ermeni altınlarını arayanların varlığı bize bu konuyla ilgili daha fazla örnek gerektirmemektedir. Yine Gayri Müslimler önemli bir burjuvaziye sahiptiler. Kürtler ise ulus özelliklerini feodal üretim sistemlerinden dolayı ve bu sistemin yanşıyan çarpıklıklarıyla karışık bir demografik açıdan gösteriyorlardı.

TARİHSEL KÖKLER

Faşizmin bizim ülkemizdeki derinliği aynı zamanda tarihseldir. Kemalist iktidarla birlikte milliyetçilik görünömlü sistemli bir düşünce hali olsa da kökleri derindedir. Hem devlet-toplum ilişkilerinde hem de gerek devlet yapısı gerekse toplumsal hayatın bu devlet yapısına uygun nasıl yönlendirilebilecek bir potansiyel taşıdığına pek çok örnek verilebilir. Tarihsel bilinci berraklaştırmak bakımından bu süreci Osmanlı'nın gerileme dönemlerine kadar götürebiliriz. Özellikle II.Mahmut ve sonrası yarı-sömürgeciliğin ve

batılılaşma denilen aldatmacanın yeni yeni filizlendirildiği dönemler olması bakımından önemlidir. Bilindiği

gibi II.Mahmut'un zamanı fetihçi düzenin gerilediği ve dolayısıyla toplumsal değişimde, ekonomik bölüşümden ve diğer eşitsizliklerden kaynaklı karışıklıkların mey-

dana geldiği bir dönemdir. Halkın, kendi geçimi için Yeniçeriliği bir araç olarak görmesi, onu, aynı zamanda askeri açıdan işlevsiz hale getirmiş, padişahın kendi devamlılığı için yeni orduyu oluşturmamasını gündeme getirmiştir. Yeniçerilerin isyanları ve kendi aralarındaki çatışmalar imparatorluğu çökme noktasına getirmiş, gerektiğinde diğer ülkelerden yardım alınarak bastırılması bile söz konusu olmuştur. 19.yy'm ilk çeyreğinde gündemde olan bir diğer mesele farklı ulusların bağımsızlık isteği ve isyanıydı. 1820'lerin başında Yunan ayaklanmalarının yaşandığı yıllardır aynı zamanda. Bu yıllar içinde Boğdan'da İpsilanti'nin önderliğinde bir ayaklanmanın başladığı haberi üzerine herkese silahlanma izni verilir. Ancak bu silahlanma, kargaşalar içinde boğuşan ve sosyo-ekonomik açıdan değişen ve darlaşan bir toplumsal yapıda yeni olaylara da zemin hazırlanacaktır. Bu silahlanma, bağımsız Yunan devleti kurma amacıyla bir tutulan İstanbul'daki Fenerliler'e düşmanlıkla süslenmiş, ancak özünde Hıristiyan mahallelerinin yağmalanıp soyulmasını amaçlayan bir merhaleye erişmesi II.Mahmut'u zor durumda bırakır ve bir ferman yayınlayarak bu

ayaklanmanın konuşulmasına ve sokaklarda silahla dolaşılmasını yasaklamak zorunda kalır. Ayaklanmayı destekledikleri iddia edilenler (Patrik Gregorios: İpsilanti'den gizli mektup almakla suçlanır; Tercüman Kostaki Murusi ve daha birçok cemaatin önde gelenleri) asılır. Bu olay, Yunan ayaklanmasına karşı Müslüman başkent halkının bir tepkisi gibi görünse de, özünde çıkar amaçlı sosyal hareketin iktidarın hedefiyle çakışmasıdır. Bu yağmacılık, tehircilik ve linç mantığı ileride diğer gayri Müslimlere yönlendirilecek, 1910'larda Ermenilere yapılanlarla daha farklı bir karakter kazanacaktır. Yine Kürdistan coğrafyasında Kürtler'in isyanlarına karşılık yok etme girişimleri olacak; ama bu milletlerden başka bağımsızlık amacı olmayan unsurlar bile temizlenecektir. Bir diğer tarihsel önemli örnek, 20.yy'ın ortalarında içerde ekonomiyi ayakta tutan burjuvazinin önemli bir kısmını teşkil eden gayri Müslimlerin tasfiyesi için MİT'in, Atatürk'ün Selanik'teki evinde yangın çıkarak 6-7 Eylül yağmalarına neden olmasıdır. O kadar ki, bu yağmalar sırasında gayrimüslimlerin mezarları bile yağmalanmıştır. Çok açık bir şekilde, tarih faşizmin ağzından gerçekleri açığa çıkarmıştır. Evet, bu iki örneğin arasında yüzyıldan fazla bir süre olsa da düşünceler ve mantık bakımından pek fazla bir şeyin değişmediği ortadadır. 1940'larda Ankara'da Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde Niyazi Berkes'lere, Behice Boran'lara karşı yapılan milliyetçi linç girişimleri, Kürdistan'da Kürtlere yapılanlar, Tan Gazetesi'nin yakılması, Çorum, Maraş, Sivas olayları, Özgür Ülke Gazetesi'nin yakılması ve daha pek çok tarihsel örnek faşizmin nasıl da sürekliliğinin olduğunu göstermek-

tedir. Gerektiğinde Uğur Mumcu, Ahmet Taner Kışlalı gibi kendi düşüncelerine adanmış dahi kullanılmaktadır. Son araç ise bayraktır. Şu unutulmamalıdır ki, güvenlik, emniyet ve koruma denilen şey halk için değildir, iktidar içindir. Dolayısıyla buna yönelecek her potansiyel, toplumsal çelişkilerden farkı perdedeki ideolojilerle başka alanlara yönlendirilir. Artık görüntü milliyetçilik refleksi gibi görünse de, alttaki nedensellikler ve gerçekler faşist bir uyanışa işaret etmektedir.

Osmanlı iktidarı zamanı, 19.yy'da Fenerlilere yapılanların niteliği ne ise yaklaşık 190 sene sonra Kürtler'e yapılanın niteliği de odur. Bu nitelik, milliyetçi hislerle bezeli olsa da toplumsal ve ulusal eşitsizliklerden beslenen ve bu eşitsizliklerin bağrından yükselecek tepkilerin yanlış yönlere doğru akıtılmasıdır. Avrupa Birliği ilişkilerinde faşist iktidarın kendini AB'nin kontrolüne bırakmak istemesinden tutalım da haklın %80'lerden fazla olan anti-ABD'ci tavrının anti-empyrist noktaya evrilme tehlikesine, Kürt ulusal hareketinin (ideolojik ve önderlik bakımından her ne kadar geri noktada dursa da) sistem için önemli bir siyasal tehlike oluşturmamasından tutalım da Kıbrıs ve Irak gündemine kadar bir dizi içsel ve dışsal koşul yaratılan atmosferde özellikle dikkat edilen unsurlardır. Yine sınıfsal açıdan küçük ve orta burjuvazinin, daha genel olarak da orta sınıfın taleplerini karşılamayan sistemin bu sınıfları yanlış adrese yönlendirme durumu da göz ardı edilmemelidir.

Bir önceki yazımızda göçlerin toplumsal dönüşümde önemli bir değişken güç olduğuna dikkat çekmiştik. Analizlerimizi doğru yaptığımız vakit toplumsal ger-

çekliğe nasıl ve ne derecede müdahale edebileceğimizi de görebiliriz. Newroz sonrası yaşananlar bu analizleri pek çok yönden doğrulamıştır. K), bilindiği gibi MGK son toplantısında da özellikle iç göçü tartışmıştır. İç göçün önlenmesi gerektiğini belirten MGK, bir yanıyla da kendi kazdığı çukura düşmektedir. Büyük şehirlere göç eden Kürt nüfusunun Türkler içinde eritilememesi, diğer yanda da köye dönüşün de Kürt Ulusal Hareketi'nin silahlı mücadelesiyle çakışması, sistemin çökmesindedir. Bunu ancak büyük şehirlerde "kapkaçın arkasında PKK var" diyerek toplumsal boyutta bir etiketlemeyle Kürt ulusunu dışlayıp, ehliştirmeye çalışmaktadır. Bu ideolojik ve toplumsal baskıyı yıkacak olan birincisi Kürt ulusal hareketi ikincisi devrimci hareketidir. Güncel değişimleri salt konjontüre göre yorumlayarak değil, tarihsel ve toplumsal çelişkileri de dikkate alarak analizler yapmak ve bu doğrultuda perspektifler sunmak her zamankinden daha fazla yakıcılık taşımaktadır. Faşizm, kendini uygulamalarıyla ortaya çıkarmaktadır. İktidar, meşruiyetsizliğinden o kadar korkmaktadır ki, gelişebilecek her halk hareketini kontrol etmek ve baskalamak için güvenlik çeperini bürokrasiyle genişletmekte ve daha zor koşullarda da toplumun çelişkilerini ilkel duygularla başka yönere çekebilmektedir. Dolayısıyla faşizmin bu iç yüzünü her yanıyla teşhir etmek bir yana ona alternatif geliştirmedeğimiz vakit de şu önemli Marksist söylem ne yazık ki doğrulanacaktır: "tarih kendisini tekrar ederse eğer, birincisinde trajedi, ikincisinde ise komedi olur." Bu komediye meyil vermemek bugünün devrimcilerinin görevidir. □

ÇİĞİRİNDAN ÇIKMIŞ BİR DÜNYA

Birkaç sayı önce aydınlık sorgular bölümümüzde düşüncelerini bizimle paylaşan Fikret Başkaya, bu sayımızda da son kitabıyla bizlerle beraber...

'Çiğirından Çıkmış Bir Dünya' ismini taşıyan kitabın okunması için, kitabın başlığının altındaki açılımlar fazla söze gerek bırakmıyor: Sosyal Sefaletin, Ekolojik Felaketin, Etik Yozlaşmanın Kökeni.

Onbir bölümden oluşan kitap, insanlık tarihinin son beş yüz yılının nasıl ve hangi yöntemler kullanılarak kapitalist egemenliğin, sömürgeciliğin ve emperyalizmin tarihi olduğunu ayrıntılarıyla anlatıyor. Bu tarihte dünya halklarının sömürülmesinin dayanağı olan ideolojinin temellerini oluşturmak için emperyalistlerin dünya halklarını sistematik bir biçimde düşünsel anlamda da etkileme yolları, söylemleri de anlatılıyor. Bunun en önemli ve işlevsel ayağı olarak da bilincin sömürgeleştirilmesi, ayrıntılı bir biçimde inceleniyor.

Kapitalizmin yıkıcılığının sadece bilinçlerde değil, beşeri ve doğal zenginliğin de kapitalist sınıf tarafından yağmalanması ile devam ettiği hatta bunun insan emeği ne kadar sömürülür, doğa ne kadar tahrip edilirse, insanlığın o kadar yararına olduğuna insanların nasıl inandırıldığı açıklanıyor: Başlarda sömürgeciler insanlara Cennet, ilerleyen çağlarda uygarlık son süreçte, özellikle Üçüncü Dünya ülkeleri için de kalkandırma söylemi ile.

Kitapta açıkça anlatılan gerçekliklerin başında ise, yaşadığımız sosyal kötülüklerin, yoksulluğun, sefaletin, şiddet ve terörün, etik yozlaşmanın vb. temelinde yer alan kapitalist düzenden bahsetmek yerine, pazar ekonomisi, piyasa ekonomisi vb. kavramlar kullanılması, kapitalizmin özellikle bilim eliyle eleştirilip sorgulanması önleniyor, her düzeydeki kapitalist yağmayı, emperyalist sömürüyü, modern sömürgeciliği, eşitsizliği, hiyerarşiyi meşrulaştırmaya yaraması gerçekliğidir.

Bunun yanında yazar tarafından vurgulanan bir başka gerçeklik ise, insanlığın ortak serveti sayılan her şeyin, bir azınlık tarafından yağmalanmasını bir ilerleme, bir "uygarlık göstergesi" saymanın mümkün olmadığıdır. Artık, sermayenin hareketi demek olan kapitalist üretim tarzı, doğaya ve topluma zarar vermeden yol alamıyor. Üstelik her ileri aşamada sistemin yıkıcılığı daha da büyüyor. Sermayenin yeniden üretimi, toplumun ve doğanın yeniden üretimini problemlü hale getiriyor. Dolayısıyla genel bir sürdürülemezlik tablosu ortaya çıkmış oluyor.

Tespitlerine devam eden Başkaya, kitabın sonunda 'Yeni Paradigmayı Oluşturmak' başlıklı bö-

lümüyle, çöken bu paradigmanın yerine yenisini bizim oluşturmamız gerektiğini aşağıdaki sözlerle anlatıyor: "Görünen o ki, yaklaşık beş yüzyıllık paradigma çökmüş bulunuyor. Kadavrayı giydirip kuşatarak, hareket ettirerek değişen bir şey yokmuş gibi göstermeye çalışanlar var. Bunun için, kalkınma, zengin ve müreffeh batıyı ya-kalamaları için paradigmanın özellikle üçüncü dünya ülkelerine uyguladığı sömürgeleştirme programının temel dayanağıydı. Sömürgeciliğin ilk dönemlerinden beri oluşturulmuş, uluslararası hiyerarşi ve uzmanlaşma köklü bir dönüşüme uğratılmadan, vel-hasil, nehrin yatağı değiştirilmeden olayların halkların lehine de-

ğişmesi mümkün değildi."

Kitap, dünyamıza ilişkin sömürgeleşmişlik durumunu ortaya çıkarıp bilincine varmakla ilgili olduğunu açıkça ortaya koyup, bilincimizi sömürgecilikten kurtarmamız için ayağa kalkmamız gerektiğini açıkça ortaya koyuyor. Çünkü zihnimizin özgürleşmesi, önümüzü görmemiz, yolumuzu bulmamız insan soyuna yararlı bir dünya düzeninin kurulması için gereklidir.

Özellikle emperyalizmin dünya halkları için yeni işgal, kan, sefalet, acı ve kaos vaat ettiği günlerde, yapılmak istenenin ve yapılması gerekenin ne olduğunu tekrar tekrar anımsatan bu kitabı mutlaka okuyun diyoruz. □

BİZLER UMUTLA VARIZ

*Ay eşlik ediyordu artık bize,
Bir yandan usul usul kar
yağıyor,
Bir yandan keskin bir rüzgar
esiyordu.
Kara gömülen ayak sesleri
Ve bir yoldaşın söylediği
türküydü yüreklerde
yankılanan.
Bir de dün geceki çatışmanın
hüznüydü yürekleri saran,
Beş kişi eksilmiştik dünden
bugüne olacaktı...*

*Ama umutlarımız eksilmemişti
onlarla birlikte,
Çünkü bizler;
Umudu umutla beslemesini
Kavgaya umutsuz
girilmeyeceğini
Ve kinimizle sevdayı bile me-
yi öğrenmiştik bu
dağlarda.
Bu yüzden türküler, marşlar
söyleyip devam ediyorduk
yolumuza.
Ve zafer, işte bu yüzden bizim
bugüne olacaktı...*

İbrahim Abdülkadir Meriçboyu

İstanbul ve Ankara gençlik hareketleriyle kaynar. İstanbul yine sıkıyönetim altındadır. A.Kadir'in de içinde bulunduğu birçok şair ve yazara sıkıyönetim bölgesini terk etmeleri bildirilir. Fakat 27 Mayıs darbesi olur. Askerler idareye el koyar. İktidarın adamları tutuklanır. A.Kadir gibi birçok şair ve yazar sürgüne gitmekten kurtulur.

1917 yılında İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Asıl adı İbrahim Abdülkadir Meriçboyu'dur. Annesi ve babası Makedonyalı'dır. 1908'de 2. Meşrutiyet'ten sonra İstanbul'a gelmişlerdir. Beş yaşında mahalle mektebine gider. Sekiz yaşındayken babası ölür. Annesi ve üç kardeşiyle baba-sından bağlanan az bir maaşla yoksul kalırlar. Ablası okulu bırakır ve bir dikim evine girer. İlkokulu bitiren ağabeyi, Erzincan'a, oradaki askeri bir ortaokula gider. A.Kadir güçlükle ilk ve orta okulu bitirir. Yaz tatilinde çalışır. Bir sepetçi yanında sepet örerek, kahveci çıraklığı yaparak, mahalle aralarında kurabiye satarak ders yılı için defter ve kitap parası kazanır. Evin geçim sıkıntısı yüzünden, biraz da ağabeyinin zoruyla istemeye istemeye Kuleli Askeri Lisesi'ne girer. Çalışkan bir öğrencidir. Dersleri dışında tek merakı edebiyattır. Bu merak onda daha ilkokul yıllarında başlar. İlkokuldayken Jules Verne'nin kitaplarına merak salar. Lise yıllarında

bu kitapların çeşnişi değişir. Balzac, Tolstoy, Gorki, Ibsen gibi yazarların eserlerini okur. Lise 2. sınıftayken annesi vefat eder. Ve ilk şiirini annesinin ölümü üzerine yazar. Lise son sınıftayken Nazım Hikmet'in şiir kitaplarıyla tanışır. Nazım'ın şiirleriyle tanışması, daha önce okuduğu bireyci şairlerin (Necip Fazıl Kısakürek, Faruk Nafiz Çamlıbel gibi) etkilerini süpürür. Özellikle Nazım Hikmet'in "Taranta Babu'ya Mektuplar" kitabı A.Kadir'i çok etkiler. Artık daha fazla Nazım'ın etkisinde yazmaya başlar.

1938 HARP OKULU OLAYI

1936 yılında liseyi bitirir. Ankara Harp Okulu'na gider. Orada edebiyat ve düşün kitapları okumaya devam eder. Dört beş arkadaş gizlice toplanıp Nazım'ın şiirlerini okurlar. Nazım Hikmet'in faşizme karşı, halktan yana şiirleri onları kamçılar. Okulda sık sık tartıştıkları ırkçı ve faşist bir grup bunları ihbar eder. Otuz kişi tutuklanırlar

(Ocak-1938). Nazım Hikmet de en ufak bir suçu olmadığı halde işin içine karıştırılır. Sorgulamalar iki aydan fazla sürer ve askeri mahkemeye verilirler. Nazım, asker kişileri isyana teşvikten, A.Kadir ve arkadaşları ise askeri isyandan yargılanırlar. Mahkeme kısa sürer. Altı kişi suçlu bulunur. Nazım onbeş yıl, A.Kadir ve arkadaşları altı yıla yedi buçuk yıl arasında ağır hapis cezalarına çarptırılır. Yargıtay Nazım'ın cezasını onaylar. A.Kadir'in cezasını da on ay hapse indirir. (A.Kadir bu olayı 1966 yılında bütün ayrıntılarıyla "1938 harp okulu olayı ve Nazım Hikmet" adlı bir kitapta yayımlar)

A.Kadir'in Nazım Hikmet ile dostluğu mahkeme salonunda başlar. Daha önce birbirlerini hiç görmemişlerdir. A.Kadir'in mahkemede yaptığı konuşma Nazım'ın hoşuna gider. Nazım göz yaşlarını tutamaz. Sonra Ankara cezaevinde aylarca bir arada kalırlar. Dostlukları pekişir. A.Kadir, Nazım için şöyle der: *"Onun her hareketini şaşarak izledim. Yaşama olan bağlılığı, insan sevgisi, dostluğu, alçakgönüllülüğü, memleket severliği, halkına düşkünlüğü, nerede yumuşak nerede sert olmak gerektiğini bilmesi, direnmesi, bütün bunlar bende derin izler bıraktı"* A.Kadir de Nazım Hikmet üzerinde olumlu etkiler yaratmıştır ki yıllar sonra Nazım Hikmet bir arkadaşına yazdığı mektupta hakkında şunları söyler: *"A.Kadir'i pek severim. Yüreğimin başında oturan insanlardan biridir. Onun yüreği halis bir şair yüreğidir"*

ASKERLİK YILLARI

Hapisten çıktıktan sonra harp okulu ile ilişkisi kesilir. Bir süre sonra askere alınır. Er olarak iki-

buçuk yıl süren askerliği ilden ile, alaydan alaya sürülür. O sıralarda İstanbul'da iki fikir ve edebiyat dergisi yayın hayatına atılır. "Ses" ve "Yeni Edebiyat" dergileri. "A.Kadir" imzasıyla şiirlerini birer birer bu dergilere gönderir. Bütün şiirleri yayımlanır. Böylece edebiyat dünyasına uzaktan da olsa girmiş olur.

1941 yılında terhis olur ve İstanbul'a döner. O yıl İstanbul Hukuk Fakültesi'ne girer. Gündüzleri fakülteye devam eder, geceleri de Tan gazetesinde düzeltmenlik yaparak ekmeç parası kazanır. İstanbul sıkı yönetim altındadır ve o dönemde A.Kadir şiirlerini yayımlayacak yer bulamaz. Çünkü gazetelerin ve dergilerin çoğu ya açıktan açığa faşizm tarafını tutuyor ya da sinsice onu destekliyordu. Sonunda bir ışık görünür ve aylık bir derginin yönetimi üstlenmesi istenir. Toplumcu yazar, şair ve ressamlar bir araya gelerek "Yürüyüş" adlı bir dergi çıkarmaya başlarlar. Bu kadro Sait Faik, Orhan Kemal, Kemal Bilbaşar gibi öykücüler; Niyazi Akıncıoğlu, Cahit Irgat, Rifat Ilgaz, Sabri Söran, Ömer Faruk Toprak gibi şairlerden oluşmuştur. Zamanla bu dergiye karşı faşist saldırılar yoğunlaşır. Dergide Nazım Hikmet'in Bursa Cezaevi'nden gönderdiği bir çok şiir de İbrahim Sabri adıyla yayımlanır. A.Kadir bu şiirlerin sorumluluğunu üzerine alır. "İbrahim" A.Kadir'in göbek adı, "Sabri" ise babasının adıdır.

Bu dönemde yayımlanan faşist dergilerden biri de Orhan Seyfi Orhan'ın çıkardığı "Çınaraltı" dergisiydi. Ozan Seyfi Orhan 23 Ocak 1943 tarihli Çınaraltı dergisinde yazdığı bir yazıda A.Kadir'i ve İbrahim Sabri takma adıyla şiirler yazan Nazım Hikmet'i jurnaller. Bu jurnal çıktığı günlerde, A.Kadir matbaada ilk şiir kitabı

olan "Tebliğ" in baskısıyla uğraşmaktadır. Kitap çıkınca jurnalciler yine iş başına geçerler ve kitap hemen toplatılır. Kitap toplatıldıktan kısa bir süre sonra Kadir tutuklanır, bir hücreye tıkılır ve günlerce çıkarılmaz. Dört gün dört gece aç, susuz, ayakta bırakılır. Kitap mahkemeye verilmez. A.Kadir'e hiçbir savunma hakkı tanınmaz. Sonra da sıkıyönetimin sürgün kararı bildirilir.

SÜRGÜN YILLARI

Dört buçuk yılı sürgünde geçer. Üç ay Muğla'da kalır. Oradan Balıkesir'e gönderilir. Burada altı ay kalır, iş arar, bulamaz. Oradan Konya'ya daha sonra da Adana'ya sürülür. Burada Orhan Kemal'le tanışır. Orhan Kemal cezaevinden yeni çıkmıştır. Nazım'la birlikte üç yıl yatmıştır. A.Kadir'in Orhan Kemal'le arkadaşlığı Adana'da bir ay sürer. Adana emniyeti Orhan Kemal'le her gün birlikte oluşunu sakıncalı bulur ve içişleri bakanlığına başvurarak başka bir yere gönderilmesini ister. Ve A.Kadir Kırşehir'e gönderilir. Kırşehir'de iki yılı geçer. 1947 sonunda sıkıyönetim kalkınca İstanbul'a geri döner. Sürgün yıllarında birçok şiir yazar. Ekmeç, özgürlük, insan, memleket, yaşam sevgisi, sömürü düzenine başkaldırış, haksız savaşların, faşizmin ve emperyalizmin lanetlenmesi, dünya halklarının özgürlüğe kavuşacakları inancı üzerine....

İstanbul'a dönünce bir süre bisküvi fabrikasında çalışır. Sonra gazetelerde ve yayınevlerinde düzeltmenlik yapmaya başlar. Sıkı yönetim kalkmıştır ama A.Kadir hala polis tarafından izlenmektedir. Baskılardan dolayı şiirlerini yayımlayamamaktadır. Uzun vadeli çalışmalara koyular. "Bugünün Diliyle Mevlana" adlı bir

kitap yazar. Faşist yazarlar yine saldırıya geçerler. Birgün A.Kadir'in çalıştığı yeni polisler basar, arama yapar ve A.Kadir emniyet müdürlüğüne götürülür. Orada Mevlana'nın şiirlerinde değişiklik yapıp yapmadığı sorulur ve serbest bırakılır. Kitap çabuk tükenir ve yeni baskıları yapılır. Mevlana'nın ardından Azra Erhat ile birlikte Homeros'un İlyada Destanı'nı şiir diliyle Türkçe'ye aktarmaya koyulurlar. Bu arada A.Kadir bazı şiirlerini "Hoş geldin Halil İbrahim" adı altında bir kitapta yayımlar. Onbeş yıl aradan sonra ilk defa şiirlerini yayımlamış, sessizliğini bozmuştur. Ama bu sıralarda Menderes iktidarı kudurmuştur. İstanbul ve Ankara gençlik hareketleriyle kaynar. İstanbul yine sıkıyönetim altındadır. A.Kadir'in de içinde bulunduğu birçok şair ve yazara sıkıyönetim bölgesini terk etmeleri bildirilir. Fakat 27 Mayıs darbesi olur. Askerler idareye el koyar. İktidarın adamları tutuklanır. A.Kadir gibi birçok şair ve yazar sürgüne gitmekten kurtulur. 1960 darbesinden sonra ülkede kısmi bir özgürlük havası eser. A.Kadir İlyada çalışmasına devam ederken, kendi şiirlerinin bir bölümünü "Dört Pencere" adı altında bir kitapta yayımlar. İlyada çevirisi tamamlandıktan sonra yine Azra Erhat ile birlikte Homeros'un ikinci büyük destanı "Odyssea" çevirisini başlarlar. Bu çalışma sürerken 11.yüzyılın sonlarında, 12.yüzyılın başlarında yaşamış, doğunun büyük şairi Nişabur'lu Ömer Hayyam'ın dörtlüklerini günümüz şiir diliyle Türkçe'ye aktarmaya başlar ve bunları 1964 yılında "Bugünün Diliyle Hayyam" adı altında bir kitapta yayımlar. Hayyam'ın ardından ilk hilmanist şairimiz Nazım'ın da bir bakıma ustası olan Tevfik Fikret'in birçok şiirini ye-

nileştirme işine girer. İlk kitabı Tebliğ'i, Hoş Geldin Halil İbrahim'i, Dört Pencere'yi ve kitaplarına girmeyen kırktan fazla şiiri 1968 yılında "Mutlu Olmak Varken" adı altında yayımlar. Bundan sonra Asım Bezirci ile birlikte Bertolt Brecht'in seksen şiirini çevirir ve "Halkın Ekmeği" adlı bir kitapta yayımlar.

1971'de A.Kadir'in de kurucuları arasında bulunduğu "Gelecek" adlı bir sanat dergisi yayın hayatına başlar. Bu derginin çıkması öğrenci hareketlerinin yoğunlaştığı bir döneme rastlar. Bir üniversite öğrencisi faşistlerce öldürülür. Sıkı yönetim ilan edilir. Dergide A.Kadir'in "Kanlı şiirler" adıyla iki şiiri yayımlanması üzerine derginin yazı işleri müdürünü, sıkıyönetim komutanlığı adli müşaviri çağırır ve A.Kadir için şöyle der: "Söyle ona bir gün kanlı çoraplarını vereceğim eline" Dergi sıkıyönetimce kapatılır...

A.Kadir 54 yaşındadır. Sağlığı biraz düzelince ömrünün sonuna dek sürecek olan geniş kapsamlı bir çalışmaya başlar. A.Kadir'in kendi deyimiyle: "*Bütün dünyada yüreği, ezilen haklar için, yurdu için çarpmış, halkının ve yurdunun özgürlüğü için savaşmış, bu yola kendini adanmış ne kadar demokrat, anti-faşist, anti-emperyalist şair varsa, onları ülke ülke, ulus ulus bir araya getirip, hepsini kendi dilimde bütün bu ırmakları Türkçe'nin denizinde birleştirme işine giriştim.*" (Dünya Halk ve Demokrasi Şiirleri)

Dünya Halk ve Demokrasi Şiirleri dizisinin ikinci kitabına başladığı sıralarda İstanbul'da olağanüstü devlet güvenlik mahkemeleri kurulur. "Yeni Adımlar" adında çıkan bir dergiye A.Kadir, ararsa kendi şiirleriyle birlikte bazı çeviri şiirleri de gönderiyordu. Bu çeviri şiirlerden biri de Erich

Winert'in (anti-faşist Alman şair) "Kaldırım Taşları Türküsü"dür. Yasanın suç saydığı bir fiili övmekten güvenlik mahkemesine verilir. Türkiye Sanatçılar Birliği, A.Kadir'in 35. sanat yılını kutlamaktayken bir taraftan da devlet güvenlik mahkemesinde yargılanması sürmektedir. 12 Temmuz 1974 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanan af yasası üzerine itham edildiği suç affedilir ve dava ortadan kalkar.

Bir yandan Dünya Halk ve Demokrasi şiirleri dizisinin ikinci cildini hazırlarken bir yandan da Afşar Timuçin'le çağdaş Filistin şairlerinden bir ontoloji hazırlama işine girer. Portekiz sömürgelerinde kurtuluş savaşlarının bir bir zafere ulaşmakta olduğu günlerde yine Afşar Timuçin ile birlikte Afrikalı şairlerden bir ontoloji hazırlarlar.

A.Kadir çalışma arkadaşı Gülen Fındıklı'yla Brecht'in tüm şiirlerinden daha çok, faşizme karşı yazdığı şiirlerden çevrilere başlarlar. İlk kitap "Makinaların Türküsü"(1979), "Karanlık Zamanlar (1980), üçüncü kitap "Dünyanın Umudu" yayına hazırlanırken, 12 Eylül 1980 gecesi Türk Silahlı Kuvvetleri yönetime el koyar. Silahlı kuvvetlerin yönetime el koyduğu gecenin sabahında A.Kadir evinden alınır ve Samandıra'da bir garnizona götürülür. Orada iki ay kalır. Üç kez gözleri kapalı sorguya çekilir. Tüm yaşamının hesabını verir. İki ay gözetim altında kaldıktan sonra serbest bırakılır. (63 yaşındadır). Serbest bırakıldıktan beş gün sonra Brecht'in "Karanlık Zamanlar" çevirisinden yola çıkılarak tüm çeviri çalışmalarına Hasan Ali Ediz Edebiyat çeviri ödülü verilir.

A.Kadir 1 Mart 1985 tarihinde kalp yetmezliği ve dizanteriden hayata gözlerini yumar. Arkasında unutulmaz şiirlerini bırakarak... □

CIBALI

Cibali dendi mi,
aklıma siz gelirsiniz, kadınlar
Kiminizin beş çocuğu,
kiminizin nar gibi yanakları var.
Kiminiz kocasız kalmış,
kiminiz ihşayar,
kiminiz daha körpe henüz.
Bana umulmadık,
eskimiş türküler düşündürür
siyah başörtüsü altında yüzünüz.

Parmaklarda tütün kokusu,
Tütün kokusu pazen entarilerde,
Barınız etmek alır fırından,
biriniz durmuş oksürüyor ilerde,
geçiyor bizim mahalleden biriniz.

Cibali dendi mi,
aklıma siz gelirsiniz, kadınlar
çarpık ayakkaplarımız gelir,
ve kahraman ellerimiz.

BİR İNSAN

Seni bir gün
çekip aldılar topraktan,
benzedin köksüz bir ağaca.
Önce öğrettiler sana uygun adımı,
sonra büyük şehirlerini gösterdiler Avrupa'nın.
En muazzam saraylar karşısında bile sen
evini unutmadın.

Varşova'da kaputun kaldı,
Dunkerke'te arka çıktın,
Düştü bütün fotoğrafların Sivastopol'da.
Bir şafak vakti Paris'te bıraktın zavallı yüreğini,
kurşuna dizilenler karşısında.
Lanet okusunlar sana bırak,
ıyı bir asker olamadın diye.
Ölmesini bildin ya sen arkadaş kurşunuyla,
iki çürük patatesi
ekmek torbada unutarak!

DAĞ BAŞINDA

Ben bir dağ başında böyle yapayalnız kodular,
rüzgarlara, kuşlara, bulutları yakın,
senin etüden, tınağundan ayrı,
senin kokundan uzak.

Benim güzelim,
benim ceylan bakışım,
benim kafamın ateşi,
yüreğindeki.
Mümkün mü şu anda rüzgar olmak, kuş olmak,
şu anda üç dört portakal almak, getirmek sana,
sana tuzlu badem,
kabak çekirdeği.

Şu anda hiçbir şey mümkün değil.
Şu anda her şeyden ayrı, her şeyden uzagım ben.
Şu anda sadece yalnızlık ve kalır.

Hayır, güzelim,
hayır, ceylan bakışım,
hayır, kafamın ateşi, hayır,
hayır, yüreğindeki.
Şu anda mümkün ve güzel olan tek bir şey vardı.
Yanarak sevmek seni.

BİZİM

Aşık İhsani

*Bu memleket ve tüm emek
Bizim bizim hepsi bizim
Yabancıya gel ne demek
Bizim bizim hepsi bizim*

*İş arayan açlar bizim
Yaban ele göçler bizim
Alınacak öçler bizim
Bizim bizim hepsi bizim*

*Aracının aldığı fark
Güldür güldür işleyen çark*

*Hırsından çatlayan toprak
Bizim bizim hepsi bizim*

*Düzenin ezdiği beller
Kilide vurulan diller
Dirgeni kavrayan eller
Bizim bizim hepsi bizim*

*Meydanlara doluş bizim
El ele bir oluş bizim*

*Dayanış kurtuluş bizim
Bizim bizim hepsi bizim*

YÜZ ÇİÇEK AÇSIN KÜLTÜR MERKEZİ

ON YILIN ÖYKÜSÜ

*Yüz Çiçek Açsın
Kültür Merkezi'nin
on yıllık
öyküsünü anlatan
belgesel çıktı.*

Umuda ve Bahara Türkülerle Merhaba Kır Bezisinde Buluşalım!

PROGRAM:

- Grup Munzur • Servet Kocakaya
- Moğollar • Fuat Saka
- Grup Yel • Grup Patika

Konuşmacılar:

Nepal ve Ülkemizden Konuklar

Tarih: 29 Mayıs 2005 - Pazar

Yer: M. Akif Ersoy Piknik Alanı - SAKARYA

Biletler: YGKM (0212) 256 74 68

DIŞI: (0212) 625 70 60

ÇİZ-DÜŞÜN?

Aşkın Ayranicioğlu

